



**De Rotterdamse
integrale visie op
spelen, sporten,
bewegen en
ontmoeten**



**Kom op
naar buiten!**



Colofon

Uitgave:	Gemeente Rotterdam
Datum:	juni 2016
Tekst en vormgeving:	Gemeente Rotterdam
Illustraties:	Gemeente Rotterdam, Djanko
Foto's:	Gemeente Rotterdam, Jan van der Ploeg, Claire Droppert

**De Rotterdamse
integrale visie op
spelen, sporten,
bewegen en
ontmoeten**



**Kom op
naar buiten!**

Samenvatting



De openbare ruimte van Rotterdam is een speelparadijs voor jong en oud, een sport-school voor wereldkampioenen en katalysator voor sociale ontmoetingen en ideeën. Rotterdammers kunnen elkaar ontmoeten, spelen, sporten en bewegen in die openbare ruimte. Die ruimte is daarvoor in de basis heel geschikt. Voor elke individuele Rotterdammer is spel, sport, bewegen en anderen ontmoeten waardevol. En daarmee ook voor de stad als geheel.

Met enkele eenvoudige en heldere ambities worden de bestaande kwaliteiten van de Rotterdamse buitenruimte versterkt. Die ambities zijn gebaseerd op principes die zijn onderbouwd door ervaring en trends op het gebied van spel, sport en ontmoeten. De kwaliteit op straat wordt vergroot door:

- het uitvoeren van drie vakambities;
- te investeren in twee organisatieambities.

Met deze integrale visie op spelen, sporten, bewegen en ontmoeten gaan we verder door op de aanpak die in voorgaande jaren is ingezet. De Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte (2008) is toonaangevend voor andere steden en onze aanpak voor kindvriendelijke wijken wordt erkend en in andere steden toegepast.

Deze visie versterkt de relatie tussen de sociale en maatschappelijke functies en “de basis op orde” in de openbare ruimte. Naast de zorg voor een veilige en gezonde leefomgeving is er zorg voor duurzame ontwikkeling. We handelen daarmee geheel in de geest van de nieuwe Omgevingswet.

In de afgelopen periode kreeg het stadsbestuur veel verzoeken voor onder andere nieuwe skateplekken, extra hardloopparcoursen en trimtoestellen en de ontwikkeling van een binnenvaartschip tot speelplek. De specifieke vraag van de Rotterdammers naar sport-, spel en verblijfsvoorzieningen in de openbare ruimte onderstreept de noodzaak én de kans om als overheid meer in te spelen op de veranderende behoeften van de gebruikers van de stad.

Om het gezond gebruik van de openbare ruimte aan te moedigen en te vergemakkelijken, gaat de Rotterdamse visie op spelen, sporten, bewegen en ontmoeten uit van de volgende basisprincipes:

1. Draag bij aan een aangename openbare ruimte waar Rotterdammers elkaar kunnen ontmoeten;
2. Speel in op de behoeften van de Rotterdammer, per leeftijd, leefstijl en gebied;
3. Geef ruimte aan initiatieven;
4. Creëer waarde door breder te kijken dan het eigen vakgebied;
5. Samen, overheid en Rotterdammer, maken we de stad.

De drie vakambities voor de visie zijn:

1. Het **verblijf** in de openbare ruimte aangenamer te maken en sociale knooppunten in de wijk te versterken, opdat openbare ruimte ook echte ontmoetingsruimte is;
2. Met **variatie** in inrichting en elementen de Rotterdammer uit te dagen, te prikkelen en te stimuleren om meer en vaker naar buiten te gaan om te spelen, te sporten en te bewegen in de openbare ruimte;
3. Plekken in de stad te benoemen als **vrije ruimte** en die open te stellen voor tijdelijk gebruik of voor buurtactiviteiten om elkaar te ontmoeten.

De concrete uitwerking van deze integrale visie bestaat uit het toepassen van de ambities verblijf, variatie en vrije ruimte in de verschillende typen ruimtes zoals benoemd in de Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte. De huidige norm regelt vooral de hoeveelheid ruimte om te spelen, te sporten, te bewegen en te ontmoeten. In deze visie staan de ambities voor de kwaliteit en de inrichting van de verschillende typen ruimtes vanuit de norm centraal.

Elke ruimte heeft iets anders nodig. De stedelijke en centrale ontmoetingsplekken vragen om meer aandacht voor de verblijfsfunctie. De sport- en speelplekken, de bespeelbare woonomgeving en pocket parks vragen om meer variatie. Restructies en stoepen worden aantrekkelijker door meer vrije ruimte te bieden.

Twee organisatieambities die bijdragen aan de uitvoering van deze integrale visie staan dan centraal:

1. Vakoverstijgend kwaliteit toevoegen door een integrale aanpak;
2. Behoeftegericht werken door in gesprek te gaan met de Rotterdammer en gebruik te maken van vakoverstijgende inzichten zoals leefstijlonderzoek en wijkprofielen.

De inzet op de drie vakambities en twee organisatieambities zorgt in de komende jaren voor een kwaliteits-slag in de Rotterdamse buitenruimte waar Rotterdammers kunnen spelen, sporten, bewegen en elkaar ontmoeten.

In de uitvoeringsfase wordt deze visie verder uitgewerkt in deelproducten zoals ontwerpscenario's en een toolbox voor kindparticipatie, vakoverstijgende werkprocessen, monitoring van het gebruik van plekken in de stad en sturingsinformatie. Vervolgens wordt de visie uitgewerkt in uitvoeringsplannen per gebied. Het gedachtegoed van Kom op naar buiten! wordt al in de praktijk gebracht bij de vervanging en onderhoud van speel- en ontmoetingsplekken in de stad. In de eerstkomende jaren worden de bestaande onderhoudsbudgetten gebruikt voor de uitvoering van de visie. De keuzes met betrekking tot de uitvoering worden gemaakt op basis van de uitvoeringsplannen en kaders van deze visie.

Kom op naar buiten!



Inhoud



1 Inleiding	8
1.1 De waarde van spelen, sporten, bewegen en ontmoeten	9
1.2 De trends	10
1.3 De raakvlakken	11
1.4 Voor wie doen we dit	12
2 De integrale visie	14
2.1 Verblijfsruimte	15
2.2 Variatie	17
2.3 Vrije ruimte	20
3 Opdrachten voor de Rotterdamse openbare ruimte	22
3.1 Stedelijke ontmoetingsplekken	23
3.2 Centrale ontmoetingsplekken in de wijk	23
3.3 Sport- en Speelplekken	23
3.4 Bespeelbare woonomgeving	24
3.5 Pocket parks	24
3.6 Stoepen en Netwerken	25
4 De organisatieambities	26
4.1 Integrale gemeentelijke aanpak	27
4.2 Behoeftegericht werken	28
5 En nu aan de slag!	30
Bijlagen	32
Bijlage 1: Kernteam, kennis, inzichten en inspiratie	33
Bijlage 2: De Rotterdamse norm buitenspeelruimte	34
Bijlage 3: Gemeentelijke kaders en de relatie tot deze visie	36

Hoofdstuk 1

Inleiding



In de afgelopen periode kreeg het stadsbestuur veel verzoeken voor onder andere nieuwe skateplekken, extra hardloopparcoursen en trimtoestellen en de ontwikkeling van een binnenvaartschip tot speelplek. De specifieke vraag van de Rotterdammers naar sport-, spel en verblijfsvoorzieningen in de openbare ruimte onderstreept de noodzaak én de kans om als overheid meer in te spelen op de veranderende behoeften van de gebruikers van de stad.

De aanpak van Rotterdam op het gebied van kindvriendelijke wijken wordt erkend en in andere steden toegepast¹. De Rotterdamse norm buitenspeelruimte uit 2008² is nog steeds toonaangevend voor andere steden. Deze norm regelt voldoende ruimte op de juiste locatie: de zogenoemde speel-, sport- en ontmoetingsplekken én brede stoepen. Een centrale sport- en speelplek van minimaal 5000 m² binnen barrières als watergangen, sporen of drukke wegen én grotere sport- en speelplekken op maximaal 300 meter van de centrale sport- en speelplek én een bespeelbare stoep aan ten minste één straatzijde van de weg. De norm legt niets vast over de inrichting van deze ruimtes. Daarnaast is een aantal algemene kwalitatieve voorwaarden omschreven voor een goed functioneren van buitenspeelruimte: veiligheid, bescherming, maatvoering, variatie, combinatie van fysieke, sociale en beheersmatige aanpak en structuur. Deze kwalitatieve voorwaarden zijn op hoofdlijnen beschreven.

Deze integrale visie op spelen, sporten, bewegen en ontmoeten in de wijken gaat verder. Kwaliteit en integraliteit zijn de steekwoorden om Rotterdam verder te ontwikkelen tot een aantrekkelijke en gezonde stad. Deze visie beschrijft wat het belang hiervan is en wat de fysieke basis van de woonomgeving moet bieden, zoals meer variatie, meer spreiding en aandacht voor vrij spel. Daarnaast gaat deze visie over hoe de verschillende professionals uit maatschappelijke en fysieke sectoren elkaar kunnen versterken. De behoefte van de gebruiker en de functionaliteit van de inrichting zijn leidend. We benoemen de basisprincipes en de vakambities die tot doel hebben om spelen, sporten, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte voor alle Rotterdammers aan te moedigen en toegankelijk te maken. Voor jonge en oude Rotterdammers, met en zonder beperking.

In Rotterdam zijn 1.027 speelplekken met 6.291 speeltoestellen. Er zijn 270 sportvelden en daarnaast nog vele andere verblijfsplekken, zoals pleintjes en parken in de wijken. De 54 Rotterdamse speeltuinverenigingen hebben een eigen bestuur en programmering en worden vaak afgesloten in de avonduren. In deze visie ligt de focus op de verblijfs- en speelplekken in de openbare

ruimte, die voor iedereen toegankelijk zijn. Bij de inrichting van speelplekken in de openbare ruimte wordt rekening gehouden met de speeltuinverenigingen in de omgeving, zodat deze niet concurreren maar samen de buurt versterken.

Deze visie is tot stand gekomen door intensieve samenwerking van de clusters Maatschappelijke ontwikkeling (Sport & Cultuur, Publieke Gezondheid Welzijn & Zorg en Jeugd & Onderwijs), Stadsontwikkeling (Ruimte en Wonen, Verkeer en Vervoer), Stadsbeheer (Openbare Werken) en de Gebiedsorganisatie.

Met een Rotterdamse doe-werkaanpak haalden we de input voor deze visie op bij professionals van binnen en buiten de gemeente tijdens themabijeenkomsten over gezondheid en ontwikkeling, gebruikswaarde, inrichting en duurzaamheid, beheer en participatie en eigenaarschap.

Diverse sprekers uit de praktijk zorgden voor aanvullende kennis, inzichten en inspiratie. Door de mix van zowel de maatschappelijke als fysieke vakdisciplines is een vruchtbare basis ontstaan om gezamenlijk op te trekken om spelen, sporten, bewegen en ontmoeten in de Rotterdamse wijken te stimuleren.

1.1 De waarde van spelen, sporten, bewegen en ontmoeten

Spelen, sporten, bewegen en ontmoeten zijn van onschatbare waarde. Veel Rotterdammers doen het graag. Een goed gebruik van de openbare ruimte maakt de stad levendig en vitaal. Het draagt bij aan de ontwikkeling van Rotterdam als woonstad; als gezonde en aantrekkelijke stad. Pleinen, parken en speelplaatsen zijn de plekken waar mensen elkaar treffen, soms al van kinds af aan. Het zijn de sociale knooppunten van de wijk. Rotterdam scoort het beste van alle Europese steden wat betreft de inrichting van de publieke ruimte³.

Spelen: Buiten spelen is niet alleen ontzettend leuk, het is ook onmisbaar voor de ontwikkeling van kinderen en volwassenen. Kinderen die buiten spelen ontwikkelen zich gezonder, slimmer en socialer. Het is niet voor niets dat het Recht op (buiten) spelen is vastgelegd en beschermd in het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties.

Sporten en bewegen: Veel mensen vinden sporten leuk en zien sport als een vorm om elkaar te treffen en nieuwe mensen te ontmoeten. Op een sportveldje, in een panna-kooi, hardloop- of bootcampgroepje. Daarnaast is bewegen voor iedereen belangrijk – ongeacht leeftijd. De openbare ruimte is daar bijzonder geschikt voor, omdat de openbare ruimte van en voor iedereen is. Binnen handbereik, gratis en altijd beschikbaar.

Ontmoeten: Dagelijks ontmoeten verschillende mensen

1 Gemeente Rotterdam (2009), Stedenbouwkundige Visie 'Bouwstenen voor een kindvriendelijk Rotterdam'

2 Zie Bijlage 2 De Rotterdamse norm buitenspeelruimte

3 Europese commissie (2016), Quality of Life in European Cities 2015

elkaar: thuis, op school, op straat of op het sportveld. Veel ontmoetingen zijn eenmalig en vluchtig, andere zijn frequent en vertrouwd. Bijvoorbeeld om het over alledaagse dingen te hebben of om een passie of kennis met elkaar te delen. Om van elkaar te leren. Elkaar vaker ontmoeten geeft mensen het gevoel dat ze ergens bij horen. Dit gevoel is belangrijk om eenzaamheid tegen te gaan en het veiligheidsgevoel te bevorderen⁴.

1.2 De trends

Tijden veranderen. Relevante trends voor deze visie zijn de volgende:

- Steeds meer mensen kiezen bewust voor de stad. Young professionals die hier blijven wonen of mensen die hier werk vinden. In vergelijking met de landelijke trend is opvallend dat in Rotterdam ook gezinnen de keuze voor de stad maken.
- Het aantal bewonersinitiatieven groeit en de mogelijkheden voor co-creatie nemen toe.
- Mensen plaatsen vaker particuliere objecten, bijvoorbeeld speelgoed, in de openbare ruimte. Dit vraagt om helderheid over veiligheid en aansprakelijkheid.

⁴ Howell e.a., 1995; Hawkins, Catalano & Miller, 1992; Hawkins e.a., 1987; Patterson, Chamberlain & Reid, 1982 In: Catalano e.a. 2004.

- Het nieuwe werken verandert het gebruik van publieke ruimten: meer werkenden en meer studenten zijn op alle tijdstippen van de dag aanwezig.
- Het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer neemt toe.
- Onderdelen van sport- en speeltoestellen worden duurzamer en het principe "cradle to cradle", het kunnen hergebruiken van alle materialen, wordt steeds meer de standaard.
- Steeds meer mensen zien de openbare ruimte als ontmoetingsruimte. De beschikbaarheid en betere gebruiksmogelijkheden van wifi en het gegeven dat meer mensen kiezen voor relatief kleine woonruimte, maken publieke ruimten tot een gemeenschappelijke plek waar meer en meer wordt gewerkt en gerecreëerd.
- Kinderen in Rotterdam ontwikkelen vaker overgewicht dan kinderen in de rest van Nederland (1 op de 4 versus 1 op de 7). Veel volwassen Rotterdammers komen niet aan de minimale dagelijkse hoeveelheid beweging, wat kan leiden tot overgewicht en gezondheidsproblemen.
- Kinderen raken motorisch minder ontwikkeld: sommige kinderen weten niet hoe ze kunnen vallen of klimmen.

- Het komt vaker voor dat kinderen, volwassenen en



ouderen nauwelijks buiten komen en hierdoor gezondheidsrisico's lopen, zoals vitamine-D-gebrek, bijziendheid of vereenzaming.

- Het inzicht groeit dat het voor een gezonde ontwikkeling van kinderen nodig is, dat zij opgroeien in een omgeving waarin volwassenen consequent gezonde opvattingen en duidelijke normen voor gedrag naleven en uitdragen.
- Ouderen blijven langer zelfstandig wonen. Hierdoor neemt de doelgroep ouderen in wijken toe. Dat vraagt om een nieuwe blik op de openbare ruimte, zodat deze toegankelijk en aantrekkelijk blijft voor verblijf, verplaatsing en ontmoeting.
- Klimaatverandering leidt tot meer warme dagen en meer gebruik van de openbare ruimte. Maar ook tot meer weersextremen zoals hevige regenval en hitte. Dat vraagt om een bestendige inrichting die de extremen buffert.
- Technologische mogelijkheden van het gebruik van wifi in de buitenruimte nemen snel toe. Interactieve toestellen met apps en programma's bieden variatie in het spel-, sport- en educatieve aanbod en maken het mogelijk om het gebruik te monitoren.

1.3 De raakvlakken

De openbare ruimte wordt periodiek aangepakt. Toestellen, pleinen en straatinrichtingen slijten en worden vervangen. Dat biedt kansen voor verandering en verbetering. Deze visie geeft daar mede richting aan. Zo wordt de stad aantrekkelijker, gezonder en veiliger.

Meer nieuwe visies

Trends en Rotterdamse inzet

- Draagkrachtigen aantrekken
Jonge gezinnen en hoogopgeleiden aantrekken en behouden voor de stad
- Tegengaan van overgewicht
Rotterdamers ontwikkelen steeds vaker overgewicht
- Vereenzaming voorkomen
Voor kinderen, volwassen en ouderen die niet of minder buiten komen
- Langer thuiswonen
Ouderen wonen langer en zelfstandig in hun huidige woning
- Ontwikkeling van kinderen
Het belang van het spelende kind in het kader van een leuke jeugd en een gezonde basis (ook als preventie)

Naast deze visie worden in 2016 ook de **Sportnota** en de **Nota Volksgezondheid** opgesteld (bijlage 3). In alle visies is ruimte bieden en aandacht voor de kwaliteit van de openbare ruimte voor activiteiten als spel, sporten, bewegen en ontmoeten van belang. De **Visie Kom op naar Buiten!** is het beleidskader voor de ambities voor spel, sporten, bewegen en ontmoeten in de wijken. Verder is de visie belangrijke input voor de **Omgevingsvisie** in het

kader van de **nieuwe Omgevingswet** die straks geldt voor de hele stad. Daarin zijn integraliteit, maatwerk en participatie evenzeer bouwstenen.

Huidige programma's

De visie **Kom op naar buiten!** bouwt door op de huidige programma's van de gemeente Rotterdam. Bijvoorbeeld op **Rotterdam Groeit** en **Kansrijk Opgroeien**. Het versterken van het opvoed- en opgroei-klimaat in de wijk staat in die programma's centraal. Verder is er aansluiting bij de sociale programma's **Voor mekaar** (bestrijden van eenzaamheid), **Sterke Schouders** (hoogopgeleiden binden aan een aantrekkelijke stad), **Langer Thuis** (toegankelijkheid voor ouderen binnen de wijk en naar plekken waar zij kunnen bewegen en anderen ontmoeten), **Rotterdam Lekker fit!** en **Gezond Gewicht**. Naast sociale programma's zijn er ook raakvlakken met de fysieke programma's, zoals de **vergroenings-** en **wateropgave**, **kansrijke wijken** en de **groene schoolpleinen** om deze kwaliteiten te combineren met spel-, sport-, beweeg-, en ontmoetingsplekken voor de wijk.

Bewonersinitiatieven

Een landelijke trend is dat rollen, taken en verhoudingen tussen overheid, private partijen en bewoners veranderen. Zowel bewoners als private partijen willen meer invloed hebben op de openbare ruimte, het voorzieningenniveau en het onderhoud hiervan. Steeds vaker nemen bewoners initiatief om sport- en speelplekken mee te ontwerpen en te onderhouden.

Ontwikkeling stimuleren

Een stimulerende omgeving geeft jongeren meer kansen zich te ontwikkelen. Om het perspectief van Rotterdamse jeugd te versterken wordt ingezet op het voorkomen van drugsgebruik, armoede en taalachterstand en begeleiding als er sprake is van psychische problematiek bij ouders. Voor een gezonde ontwikkeling zijn sociale normen, een mentale gezondheid, binding met leeftijdsgenootjes, school en ouders of participatie in groepen zoals bij sport, clubs of verenigingsleven belangrijke factoren.

Inzetten op spelen, sporten, bewegen en ontmoeten biedt kansen om overgewicht en vereenzaming tegen te gaan en de ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Er is behoefte aan een nieuwe kijk op de inrichting van pleinen, parken en informele ontmoetingsplekken. Daar draagt deze visie aan bij.

1.4 Voor wie doen we dit

Kom op naar buiten! richt zich op alle Rotterdammers. De behoefte van bewoners verandert naar mate zij zich in een andere levensfase bevinden. De openbare ruimte is voor iedereen. Daarom is het zaak om met alle leeftijden rekening te houden.



Spelen is vooral het domein van kinderen tot ongeveer 12 jaar. Kinderen willen ook al graag jong beginnen met buiten sporten, een activiteit die het hele leven doorloopt. Ouderen hebben in de openbare ruimte vooral behoefte aan sporten en bewegen als ze nog voldoende gezond zijn. Mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking zoeken in alle leeftijdsfasen laagdrempelige beweegvormen en plekken voor ontmoeting. Vooral de ouderen en kinderen tot ongeveer 12 jaar zijn op de eigen woonomgeving aangewezen. De overige groepen bewegen zich in de hele stad. Hoe specialisatie een voorziening is (bijvoorbeeld qua type sport of kwaliteit), hoe verder mensen bereid zijn ervoor te reizen. Dit neemt niet weg dat mensen het liefst spelen, sporten en bewegen dichtbij huis. De nabijheid van spel-, sport- en beweegmogelijkheden verlaagt de drempel om te gaan sporten en bewegen. Dit is belangrijk voor mensen die wel de intentie hebben om te spelen, sporten en te bewegen, maar dit nog niet regelmatig doen. Naast leeftijd is de leefstijl van belang. Voor de uitvoering van deze visie in de wijken wordt gebruik gemaakt van onderzoeken zoals leefstijlonderzoek, social marketing-onderzoek en de Woonvisie⁵.

5 Gemeente Rotterdam (2016), Woonvisie Rotterdam 2030

Participatie & Eigenaarschap



Kansen pakken door combineren van vervangingsonderhoud en stedelijke opgaven

Stedelijke opgaven in de buitenruimte gaan altijd over verdeling van ruimte. De huidige speel- en ontmoetingsplekken, parken en pleinen zijn historisch gegroeid, ontstaan, soms door bewust (politiek) ingrijpen. De Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte geeft inzicht in waar de druk op de openbare ruimte te hoog is. Er is bijvoorbeeld onvoldoende ruimte om te spelen. Zeker op die plekken stimuleren we sociale activiteiten en begeleiding.

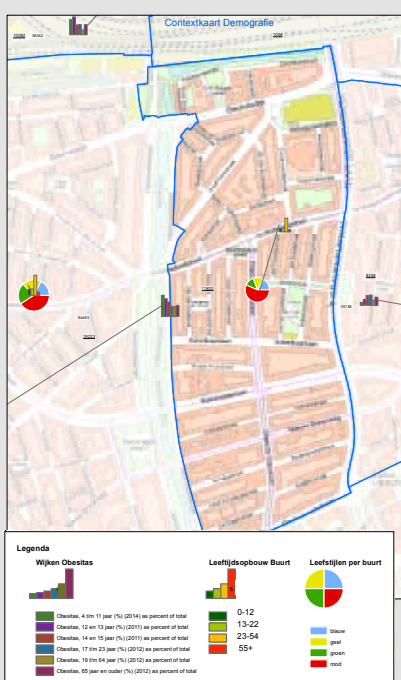
Naast de 'formele' speelplekken zijn er in elke buurt of wijk andere mogelijkheden om elkaar te ontmoeten. De openbare ruimte en privéterrein, zoals schoolpleinen, vormen gezamenlijk het aanbod in de buurt.

Daar waar meer behoefte dan ruimte is, stimuleren we multifunctioneel gebruik van ruimten. Voorbeelden zijn PARK(ing) Day, waar bewoners en ondernemers de parkeerplaats voor hun deur voor één dag omtoveren tot pop-up stadspark en het tijdelijke concept Droomstraten van het Programma Kansrijke Wijken 2015-2018, waarbij de auto, waar door bewoners gewenst, een maand lang niet wordt toegelaten in de straat.

Deze integrale visie biedt handvatten voor efficiëntere investeringen. Door noodzakelijke investeringen vanuit beheer te koppelen aan andere opgaven en kansen in de stad, kunnen we voorzieningen op orde brengen en tegelijkertijd inspelen op kansen en opgaven in een wijk. Noodzakelijke investeringen leveren zo meer resultaat op dan één op één vervangen van inrichtingselementen.

Zo krijgt een wijk waar naast vervangingsbehoefte ook een vergroeningsopgave ligt prioriteit boven een wijk waar geen andere opgave ligt. In een wijk die in potentie aantrekkelijk is voor jonge gezinnen, investeren we met voorrang in kindvriendelijkheid. In het eerste geval wordt meer resultaat geboekt met dezelfde investering, in het tweede voorbeeld levert een investering op termijn meer op.

Op de onderstaande drie plattegronden is de relatie tussen een aantal programma's weergegeven. In dit voorbeeld zijn dat onder meer: de technische staat van speelvoorzieningen, gebieden met een vergroeningsopgave, een waterbergingsopgave en kansrijke wijken (zie de legenda voor een compleet overzicht). De plattegronden illustreren dat er kansen liggen in het combineren van opgaven. Deze gebiedsgerichte manier van werken, waarbij opgaven vanuit stedelijke context in relatie worden gebracht met vervangingsonderhoud, maakt het mogelijk om tijdig programmatisch prioriteit te stellen. De informatie kan ook dienen als onderlegger voor bijvoorbeeld subsidieaanvragen en afstemming met private partijen zoals corporaties.



A young girl with pigtails, wearing a blue and white patterned tank top and red shorts, is running happily through a garden tunnel. The tunnel is formed by a dense canopy of green leaves and brown, woven branches. Sunlight filters through the foliage, creating dappled shadows on the ground. The girl is in the center of the frame, running towards the viewer.

Hoofdstuk 2

De integrale visie

Het doel van deze integrale visie Kom op naar buiten! is om spelen, sporten, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte aan te moedigen en toegankelijk te maken voor alle Rotterdammers. Om dat te bereiken, gaat de gemeente samen met de Rotterdammers zorgen voor een inrichting en beheer van de plekken voor spelen, sporten, bewegen en ontmoeten die bij hen past. De verschillende professionele vakdisciplines werken integraal samen in een gebieds- en behoeftegericht aanpak.

De basisprincipes van de visie zijn:

1. Draag bij aan een aangename openbare ruimte waar Rotterdammers elkaar kunnen ontmoeten;
2. Speel in op de behoeften van de Rotterdammer, per leeftijd, leefstijl en gebied;
3. Geef ruimte aan initiatieven;
4. Creëer waarde door breder te kijken dan het eigen vakgebied;
5. Samen, overheid en Rotterdammer, maken we de stad.

De vakambities van deze visie zijn:

1. Het **verblijf** in de openbare ruimte aangenamer te maken en sociale knooppunten in de wijk te versterken, opdat openbare ruimte ook echte ontmoetingsruimte is;
2. Met **variatie** in inrichting en elementen de Rotterdammer uit te dagen, te prikkelen en te stimuleren om meer en vaker naar buiten te gaan om te spelen, te sporten en te bewegen in de openbare ruimte;
3. Plekken in de stad te benoemen als **vrije ruimte** en die open te stellen voor tijdelijk gebruik of voor buurtactiviteiten om elkaar te ontmoeten.



Deze vakambities zijn als knoppen waar we aan kunnen draaien. Soms is er meer van één ambitie nodig, soms moeten we aan alle knoppen draaien om onze doelstelling te bereiken. De ambities volgen uit de input van professionals van binnen en buiten de gemeente. We haalden hun kennis, inzichten, tips en wensen op tijdens de themabijeenkomsten over eigenaarschap, participatie, gebruikswaarde, gezondheid, ontwikkeling, duurzaamheid, inrichting en beheer.

Door integraal in te zetten op deze drie ambities creëren we waarde voor de stad en de Rotterdammers. Met een visie alleen verandert de buitenruimte niet. De ambities worden daarom verder uitgewerkt in de uitvoeringsfase in een toolbox en plannen op gebiedsniveau. Maat-

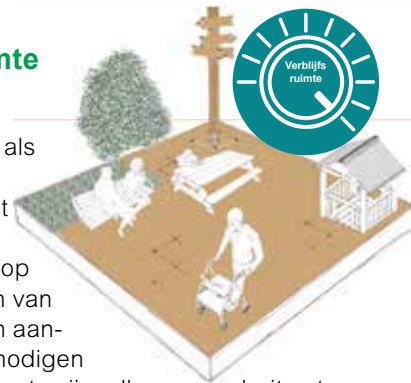
werk staat daarbij centraal. Elke plek is anders door de inrichting en de mensen die er gebruik van maken. De oplossing in Ommoord is een andere dan in Middelland, Terbregge of Hillesluis.

De vakambities

In de volgende paragrafen worden de vakambities verder toegelicht.

2.1 Verblijfsruimte

In deze visie zien we de gehele openbare ruimte als een verblijfsruimte. We gaan de inrichting en het beheer van de buitenruimte beter afstemmen op de wensen en behoeften van Rotterdammers. Met een aantrekkelijke buitenruimte nodigen wij hen uit om meer buiten te zijn, elkaar buiten te ontmoeten en er meer te spelen, sporten en bewegen. Plekken of routes in de stad of wijk die prettig zijn om er te verblijven, bevorderen ontmoeting. Naast de lichamelijke activiteiten zijn 'elkaar ontmoeten' en 'samen zijn en dingen doen' vaak de basis van activiteiten. Afspreken om te sporten, om met vriendjes te spelen of een praatje te maken met de buurvrouw.



Ontmoetingen zijn belangrijk

Wie regelmatig anderen ontmoet, eenmalig of frequent, voelt zich gelukkiger, meer betrokken bij de buurt en veiliger in de wijk. Ontmoetingen verbeteren ook de contacten en wederzijds begrip tussen verschillende bevolkingsgroepen⁶.

Gezondheid en ontwikkeling

Verblijven in de openbare ruimte is goed voor de gezondheid en ontwikkeling van alle Rotterdammers. Buiten zijn zorgt voor ontspanning door beweging, werkt preventief tegen chronische ziekten zoals depressiviteit, helpt bij het verminderen van overgewicht, draagt bij aan een beter slaap/waakritme, de ontwikkeling van betere ogen en de aanmaak van vitamine D⁷.

Een goede verblijfsplek

Om het verblijf van Rotterdammers in de openbare ruimte te stimuleren, hebben we de volgende basisvoorwaarden van een goede verblijfsruimte opgesteld:

- Een verblijfsplek moet toegankelijk zijn voor iedereen;
- Verblijfsplekken liggen langs veelgebruikte routes in de wijken en de stad;
- Sociale knooppunten waar verschillende doelgroepen samenkomen zijn kansrijke verblijfsplekken;
- Er moet iets te zien of te doen zijn op een plek of langs de route naar een verblijfsplek;
- Op de plekken zelf zijn zitgelegenheid, variatie en

6 Karsten L & Felder N. (2016), De nieuwe generatie stadskinderen. Ruimte maken voor opgroeien.

7 GGD Rotterdam-Rijnmond.

voorzieningen voorwaarden om ergens een langere tijd te verblijven.

Toegankelijk

Een goede verblijfsruimte is toegankelijk voor iedereen. Dus ook voor Rotterdammers met een beperking. In hoofdstuk 3 is per type plek aandacht voor toegankelijkheid. Bij toegankelijkheid gaat het om de goede bereikbaarheid van een verblijfsruimte met voldoende en duidelijke entrees, verharde ondergronden en aandacht voor rolstoeltoegankelijke doorgangen. Ook de inrichting, waarbij de aanwezigheid van spel- en sportaanleiding of toestellen die door iedereen gebruikt kunnen worden, bepaalt de toegankelijkheid voor mensen met een beperking.

Routes

Goede speel-, sport-, en ontmoetingsplekken liggen langs kindvriendelijke routes in de wijk. Factoren als kindvriendelijke oversteekpunten, de spreiding van plekken binnen barrières als watergangen, sporen of drukke wegen en brede stoepen in de wijk zijn belangrijke aandachtspunten voor deze verbindingen in de wijk.

Sociale knooppunten

Bestaande sociale knooppunten in de wijken, zoals bij voorzieningen als scholen of de supermarkt, zijn kansrijke verblijfsplekken. Hoe centraler een sport- en speelplek is gelegen in de wijk, hoe meer mensen er langs komen, hoe sociaal veiliger en dus hoe meer gebruik. De nabijheid van woningen zorgt voor informeel toezicht, vooral als een sport- en speelplek aan de voorkant van de woningen ligt.

Zitgelegenheid

De belangrijkste voorwaarde om ergens langer te verblijven is dat er naast 'iets te zien of te doen is', ook ruimte is om te zitten. Dit geldt voor parken, pleinen, sport- en speelplekken⁸.

Zitgelegenheid moet comfortabel te zijn, voldoende aanwezig en op verschillende wijzen opgesteld en gegroepeerd. Zitplekken in de zon en de schaduw zijn belangrijk. Picknickbanken om ook wat te kunnen eten maken een langer verblijf en ontmoeting mogelijk.

Variatie

Een gevarieerde inrichting maakt een verblijfsruimte aantrekkelijk⁹. Het gaat om variatie in de sport- en spelvoorzieningen, maar ook in de landschappelijke inrichting, zoals verschillende ondergronden en hoogteverschillen.

Lucht en geluid

Bij de keuze van de locatie voor een nieuwe verblijfsruimte is het goed om stil te staan bij de lucht- en geluidskwaliteit. Dat maakt een verblijfsplek een gezonde plek. Veel mensen waarderen de mogelijkheid om

het lawaai en de dynamiek van de drukke stad even te ontvluchten. Het gaat bijvoorbeeld om kleine parkjes en pleintjes in de wijken, de stille hofjes en binnenterreinen, maar ook de grotere parken¹⁰.

Voorzieningen

Vooraf op de stedelijke en centrale ontmoetingsplekken verblijven mensen langer als er voorzieningen zijn. Het gaat dan om zaken als prullenbakken, watertappunten, openbare toiletten, maar ook gezonde horecagelegenheden en de beschikbaarheid van wifi.

BOUWSTENEN VERBLIJFSRUIMTE

De onderstaande bouwstenen voor een goede verblijfsruimte zijn het fundament voor de uitvoering van deze visie.

ZITGELEGENHEID: Alle soorten verblijfsruimtes worden voorzien van bankjes om verblijf in de openbare ruimte langer mogelijk te maken. Ook randjes, blokken, trappen en boomstammen kunnen als zitgelegenheid dienen.

INCLUSIEF ONTWERPEN - TOEGANKELIJKHEID: Alle centrale en stedelijke ontmoetingsplekken groter dan 5000 m² moeten toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Ook de inrichting moet geschikt en aantrekkelijk zijn voor mensen met een beperking.

VOORZIENINGEN: Stedelijke ontmoetingsplekken zoals parken lenen zich bij uitstek voor voorzieningen zoals watertappunten, gezonde horeca, wifipunten en openbare toiletten om de verblijfsduur te verlengen. Op centrale ontmoetingsplekken (groter dan 5000m²) in de wijk, en grote sportvoorzieningen (zoals Cruijffcourts en Krajicek Playgrounds) voegt een watertappunt waarde toe.

STILLE PLEKKEN: Bij de stedelijke en centrale ontmoetingsplekken en de ontmoetingsplekken en binnenterreinen in de wijken moet er aandacht en ruimte zijn voor stille plekken om de drukte en geluid van de stad te kunnen ontvluchten. Dit wordt ook als basis gehanteerd voor de visie op parken.

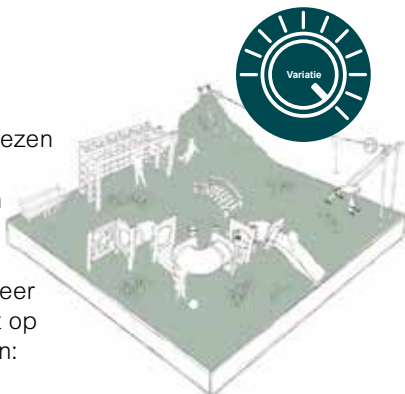
8 Bureau KM (2016), Prettige plekken – Handboek mens en openbare Ruimte.

9 Bureau KM (2016), Prettige plekken – Handboek mens en openbare Ruimte.

10 In het kader van de EU-richtlijn Geluid stellen steden iedere vijf jaar een Actieplan Geluid op. Dit actieplan biedt naast de bestrijding van geluidshinder door verkeerslawaai ook de mogelijkheid om stille plekken aan te wijzen.

2.2 Variatie

Veel professionals wezen ons tijdens de themabijeenkomsten op het belang van 'variatie'. In Rotterdam ambiëren we meer variatie en diversiteit op verschillende vlakken:



- Meer variatie in de functionaliteit van speelplekken, gericht op fantasie, motoriek, bouwen en vrij spel;
- Meer variatie in mogelijkheden voor sporten en bewegen;
- Het stimuleren dat meerdere doelgroepen gebruik maken van een plek, bijvoorbeeld door programmering;
- Meer variatie in moeilijkheidsgraad van het sport- en spelaanbod;
- Meer variatie in het landschap door verschillende begroeiing, hellingen, materialen of ondergronden;
- Meer variatie door een flexibele inrichting die inspeelt op veranderend gebruik;
- Meervoudig ruimtegebruik rekening houdend met de water- of de vergroeningsopgave.

Saaï

Veel kinderen, vooral oudere kinderen en kinderen uit stedelijk gebied vinden de openbare ruimte saai. Dit geldt voor jongens meer dan voor meisjes. Kinderen willen meer avontuurlijk spelen, zoals hutten bouwen en klimmen. Dat sluit aan bij hun natuurlijke drang om te bewegen. Maar kinderen zeggen ook dat hun buurt daar minder voor geschikt is. Kinderen zouden vaker buiten spelen als er meer spannende plekken zouden zijn¹¹.

Nu en in de toekomst

De gemeente is verantwoordelijk voor de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Dat doen we voor en met de gebruikers, met grote vakkennis en zo efficiënt mogelijk. We spelen in op de huidige wensen van bewoners, zonder toekomstige ontwikkelingen uit het oog te verliezen. De inrichting van de openbare ruimte is kostbaar en moet ook na 10 of 15 jaar nog aantrekkelijk zijn. Het gebruik van duurzame, recyclebare materialen past ook bij een toekomstbestendige stad.

Co-creatie

Veel plekken in de stad zijn succesvol, omdat de omwonenden hebben meegedacht over de inrichting. Door aan te geven wat zij belangrijk vinden, kan een ontwerp

11 Jantje Beton (2013), Haal het Kind naar buiten! Facts belang Kindvriendelijke ruimte



worden gemaakt waarin omwonenden hun ideeën terugzien. Op deze manier zijn omwonenden werkelijk betrokken en voelen velen van hen zich mede-eigenaar van de straat of het plein waarover zij hebben meegedacht. Een succesvol ontwerp is een mix van deze twee werelden. Betrokken omwonenden zien hun eigen ideeën terug en ook op de lange termijn blijft een plek aantrekkelijk.

Buurniveau

We variëren met de speel- en sportvoorzieningen op buurniveau. Variatie draagt bij aan een duurzaam voorzieningenaanbod in een wijk of buurt. Variatie is mogelijk met verschillende toestellen, verschillende materialen of een andere basis; bijvoorbeeld 'groen' of 'verhard'. Spelen bij een klasgenootje uit dezelfde buurt betekent dan ook nieuwe ervaringen opdoen.

Verdeling

We streven naar een optimaal aanbod van locaties met een gevarieerde inrichting en een optimale verdeling van voorzieningen over de stad. Bij die verdeling gaat het ook om ongedefinieerde ruimte waaraan Rotterdammers zelf invulling kunnen geven.

Doelgroepen

Ruimtes groter dan 1000 m² worden ingericht voor verschillende doelgroepen. In verschillende zones kunnen Rotterdammers samen sporten of elkaar ontmoeten. Sommige zones zijn van elkaar gescheiden, zodat ieder er kan zijn zonder de ander te storen¹².

12 Bureau KM (2016), Prettige plekken – Handboek mens en openbare Ruimte

Programmering

Programmering in de vorm van het begeleiden of aanbieden van activiteiten zorgt ervoor dat de buitenruimte anders en door meer groepen wordt gebruikt. Dit biedt meerdere voordelen:

- Pleintjes, sport- en speelplekken worden vaak gebruikt door met name jongens om er te voetballen. Groepen jongens kunnen dominant zijn en andere gebruikers verdringen. Programmering zorgt voor meer evenwicht in gebruikers, bijvoorbeeld doordat meisjes ook mee kunnen doen;
- Programmering zorgt ervoor dat kinderen in aanraking komen met andere sporten dan ze gewend zijn;
- Activiteitenbegeleiding bevordert een goede sfeer op een plein, sport- of spelgelegenheid. Dit stimuleert dat groepen met verschillende achtergronden elkaar ontmoeten en met elkaar spelen en sporten;
- Programmering zorgt voor sociale veiligheid op een plein zodat ouders hun kinderen eerder naar een plein laten gaan;
- Een kans voor spel- en sportaanbieders is om ook activiteiten voor volwassenen en ouderen aan te bieden. Bijvoorbeeld overdag als kinderen naar school zijn. Een deel van de Rotterdammers is (een deel van de week) overdag thuis.
- Per gebied wordt in afstemming met Sportregie bepaald waar sportprogrammering nodig is. Sportprogrammering zorgt voor een goede sfeer op een sportplek of een plein, laat kinderen, jongeren en volwassenen kennismaken met verschillende sporten en het zorgt voor gebruik door zoveel mogelijk doelgroepen, zoals kleinere kinderen en meisjes.

BOUWSTENEN VARIATIE

De onderstaande bouwstenen voor variatie zijn het fundament voor de uitvoering van deze visie.

VARIATIE: Binnen een straal van 500m worden op de verschillende plekken en verblijfsruimten diverse sport- en speelmogelijkheden aangeboden (qua functionaliteit en moeilijkheidsgraad). Bewoners hebben zo een gevarieerd aanbod in hun woonomgeving.

CO-CREATIE: Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte worden bewoners (jong en oud) nauw betrokken: van inspraak tot co-creatie. De mate van participatie per opgave is afhankelijk van de behoefte van bewoners¹³.

13 M. Verhijde en M. Bosman (2014), Regel die burgerinitiatieven

INTERACTIEVE SPEEL- EN SPORTOBJECTEN: Objecten die met een app of andere programma's steeds nieuwe spel- en sportelementen of speels educatief programma's aanbieden, zijn de trend van nu. In 2017 te beginnen met drie pilots met interactieve objecten om nieuwe technologische innovaties in de openbare ruimte te kunnen aanbieden.

GROENE SPEELPLEKKEN: Op groene speelplekken is grote verscheidenheid van beplanting het streven. Hierbij gaat het om de beleving van de seizoenen, geuren, kleuren en materialen (tast). Ook het gebruik van zogenaamde klimbomen past binnen deze bouwsteen.

MEERDERE DOELGROEPEN: Ruimtes groter dan 1000m² worden ingericht voor meerdere doelgroepen: kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen. Bij ruimtes kleiner dan 1000m² is een inrichting voor meerdere doelgroepen het streven.

Flexibele inrichting - Plug & Play

Een speelplek is vooral succesvol als de inrichting optimaal is afgestemd op de behoefte van de gebruikers. Veel (speel)elementen zijn ontworpen voor een specifieke leeftijdscategorie of met een specifieke speelfunctie. Variatie in de elementen op speellocaties houdt verblijf voor een langere periode spannend. Echter, bij de kleinere speelplekken (formaat pocket parks) is slechts ruimte voor een beperkt aantal elementen en speelfuncties. Door het ruimtebeslag rondom speelelementen is het aantal te plaatsen elementen beperkt (maximaal 3 tot 5). In veel gevallen wordt gekozen voor een inrichting afgestemd op de dominante leeftijdscategorie in de directe omgeving van de speellocatie.

De plek zal in de eerste jaren prima functioneren, maar met het ouder worden van de kinderen verandert ook de (speel)behoefte. Deze behoefte wijzigt sneller (na 4-5 jaar) dan de inrichting van de speelplek, die 10-15 jaar meegaat. Waardoor de speellocatie uiteindelijk niet meer voldoet aan de behoefte van de gebruikers.

Een flexibele inrichting kan hier een oplossing bieden. Samen met een aantal leveranciers ontwikkelde de gemeente het innovatieve concept Plug & Play. Dit wisselsysteem maakt het mogelijk om zonder destructieve ingrepen in of aan de ondergrond, de elementen bovengronds te wisselen. De speelplek voldoet daarmee weer aan de behoefte van gebruikers en omwonenden.

Het Plug & Play concept beperkt zich niet alleen tot speelelementen. Dit maakt het mogelijk om een Plug & Play speellocatie op eenvoudige wijze om te vormen naar een Plug & Playlocatie waar meer behoefte is aan functionaliteiten voor sporten, bewegen of ontmoeten of die aansluit bij meer verschillende doelgroepen, zoals senioren.

Plug & Play elementen worden duurzaam hergebruikt zolang de technische levensduur dat toestaat. De elementen worden tijdelijk opgeslagen in het gemeentelijke depot. Vanuit het depot kunnen elementen op de verschillende locaties worden gewisseld en wordt het noodzakelijke onderhoud uitgevoerd. Als een element bij schade verwijderd wordt om het te herstellen, kan het tijdelijk vervangen worden voor een ander element uit het depot. Op een Plug & Play locatie hoeft geen lege plek te ontstaan.

Het Plug & Play concept kan ook worden toegepast op de grotere speelplekken of in parken. In 2016 starten de eerste pilots met dit nieuwe concept, aan de Burgemeester Wijnaendtslaan in Overschie, in de Hamerdenstraat in IJsselmonde en op de Korte Kruisweg in Rozenburg.

PROGRAMMERING: In kwetsbare wijken met veel kinderen, hoge bebouwingsdichtheid en kleine woningen is sport-programmering, Duimdrop (het uitlenen van speelgoed aan kinderen om de pleinen veilig en gezellig te maken) en het stimuleren van kleinschalige evenementen noodzakelijk voor een goede sfeer in de wijk en optimaal gebruik. Een klein pleintje of sportveldje is al geschikt voor programmering. De behoefte aan programmering voor sport en bewegen wordt afgestemd met de sportregisseur in het betreffende gebied. Op Cruijffcourts en Krajicek Playgrounds is altijd programmering.

OPBOUW SPEL-, SPORT-, BEWEEG-, ONTMOETINGS-RUIMTES: De opbouw van plekken begint bij de logische aansluiting op routes in de wijk en het ontwerpen van de ondergrond met voldoende vrije ruimte, variatie en aandacht voor begroeiing. Daarna pas komt de keuze van objecten als speelaanleidingen (bijvoorbeeld een hinkelbaan) en toestellen.

PARTICULIER SPEELGOED IN DE OPENBARE RUIMTE:

Speeltoestellen die door bewoners of bedrijven in de openbare ruimte worden geplaatst, moeten zijn gecertificeerd. Dat is bij particulier speelgoed niet het geval. We hanteren de wettelijke kaders en communiceren hierover richting bewoners. Het Rijk bereidt een pilot voor over speelgoed in de openbare ruimte. We wachten de resultaten van de pilot af en nemen deze mee bij verdere standpuntbepaling.



2.3 Vrije ruimte



Rotterdamers hebben ook behoefte aan plekken in de stad waar ze zelf invulling aan kunnen geven. 'Vrije ruimte' is die openbare ruimte waar zij naar eigen inzicht en behoefte gebruik van kunnen maken. Denk aan grasveldjes, groenstroken, brede stoepen en delen van sport- en speelplekken waar geen toestellen staan. Voorbeelden van het gebruik van de vrije ruimte zijn kinderen die fietsen, skaten en stoepkrijten of een bootcampgroep in het park. Maar ook burens die een buurtfeest organiseren of een bankje neerzetten in de zon. De focus bij sporten en spelen lag tot nu toe voornamelijk op toestellen en elementen. Voor vrije ruimte was minder aandacht, maar daar komt met deze visie verandering in. Gestreefd wordt naar 25% vrije ruimte op speel- en sportplekken.

Obstakelvrij

Kwaliteit voor spelen, sporten en bewegen hoeft niet altijd gezocht te worden in een toestel¹⁴. Juist obstakelvrije gebieden kunnen voor bepaald gebruik en bepaalde activiteiten wenselijk zijn. Voor een optimaal gebruik moet die vrije ruimte wel schoon zijn. Een plein zonder afval, een grasveld vrij van hondenpoep.

Sporten en bewegen

Voor sporten en bewegen is vrije ruimte onontbeerlijk. Vele sport- en beweegvormen hebben veel vrije ruimte nodig. Dit geldt voor alle balsporten, maar ook voor bijvoorbeeld activiteiten voor meisjes (hinkelen, touwtjespringen, skaten)¹⁵. Het is dan ook essentieel dat elke plek groter dan 1000m² minimaal een kwart vrije ruimte heeft die ook vlak en stroef is. Ideaal zijn ook 'asfaltpaden' om bijvoorbeeld met skates of een driewieler te kunnen spelen. Of gewoon een rondje te rennen of tikkertje te spelen. Hierdoor kunnen, op een relatief kleine ruimte, veel kinderen van dezelfde plek gebruik maken.

Niet herkend

Met uitzondering van de vrije ruimte op sport- en speelplekken herkennen kinderen het grasveldje of de brede stoep niet als speelruimte. Zij denken bij spelen vaak aan speeltoestellen. Maar het speelgedrag begint al op de stoep. Kinderen kunnen hier met hun eigen bal, stepje of stoepkrijt spelen. Op deze kansrijke plekken kan de vrije ruimte geoptimaliseerd worden door deze zo groot mogelijk te houden en zo nodig voor ouders een zitgelegenheid te creëren¹⁶. Waar mogelijk en gewenst worden speelaanleidingen, zoals een hinkelbaan, aangebracht op de verharding.

14 Karsten L & Felder N. (2016), De nieuwe generatie stads-kinderen. Ruimte maken voor opgroeien

15 Bureau KM (2016), Prettige plekken – Handboek mens en openbare Ruimte

16 Een los (speel)object zoals een veerelement plaatsen is niet gewenst, aangezien zo'n element een zeer beperkte speelwaarde heeft en het samen spelen niet bevordert. Met het plaatsen van één enkel element heeft men de plek en de speelmogelijkheden meteen gedetermineerd gedurende de technische levensduur van het element (minimaal tien jaar).

Bootcamp

Bootcampgroepen maken gebruik van de parken en elementen in de openbare ruimte zoals lantaarnpalen, randjes en bankjes. 'Schoon, heel en veilig' zijn de belangrijkste randvoorwaarden voor bootcamp: geen hondenpoep op een grasveldje, geen splinters in de handen, geen gevaarlijke 'scharnieren', ook 's avonds toegankelijk en sociaal veilig.

Dichtbebouwde wijken

Vrije ruimte is van belang voor kinderspel, voor informele sporten en voor buurtactiviteiten. En niet in de laatste plaats voor de beleving van ruimte, vooral in de dichtbebouwde wijken, met vaak kleine woningen. De druk op de ruimte is daar groot. Juist in dichtbebouwde wijken zijn brede stoepen en open ruimten die meerdere gebruiksvormen mogelijk maken onmisbaar.

De inrichtingsopgave in compacte (stads)wijken is dus meervoudig ruimtegebruik. Enerzijds door een plein of park multifunctioneel in te richten, bijvoorbeeld een voetbalkooi die ook gebruikt kan worden voor een buurtfeest of fietsles en anderzijds door tijdelijk gebruik te stimuleren. Het programma 'Droomstraten' is een mooi voorbeeld van de kwaliteit van vrije speelruimte.

Toekomstbestendig

Vrije ruimte is uit het oogpunt van duurzaamheid zeer toekomstbestendig. Gedefinieerde ruimte kan op termijn de aansluiting missen bij de behoefte van omwonenden. De samenstelling van een buurt verandert, normen en waarden veranderen en op termijn zijn aanpassingen van de inrichting noodzakelijk.

VRIJ SPEL

Vrij spel onderscheidt zich van begeleid spel door het persoonlijke initiatief van het kind en de ongebreidelde voortzetting daarvan. Alleen al de eigen (morele) overwegingen van het kind, mogelijke groepsdruk en de fysieke onmogelijkheden, zowel van het kind als van de omgeving kunnen het spel inperken.

Vrij spel (met en zonder toezicht) is zeker zo belangrijk als begeleid spel, vanwege de invloed die dit spel heeft op de zelfstandigheids- en identiteitsontwikkeling van kinderen. Karakteristieken van het vrije en ongeorganiseerde spel zijn, dat kinderen:

- In hun eigen tijd;
- Op hun eigen wijze;
- In hun eigen ritme;
- Naar hun eigen voorkeur;
- Met kinderen naar eigen keuze;
- Associatief;
- Activiteiten kunnen ontplooiën.

In vrij spel zijn de eigen persoonlijkheid, de eigen (on)mogelijkheden, de eigen fantasieën altijd het uitgangspunt. Kinderen leren hierdoor op hun eigen manier hun eigen grenzen ontdekken (en mogelijk overstijgen), ervaren zaken als oorzaak en gevolg, de effecten van samenwerken en conflicten oplossen.

Bron: GGD Rotterdam-Rijnmond, Speeldernis Rotterdam, Wageningen Universiteit en Research (2009), Speelnatuur in de stad. Hoe maak je dat?

Age Group	Percentage
18-24	100%
25-34	85%
35-44	70%
45-54	55%
55-64	40%
65-74	25%
75-84	10%
85+	5%

LOSSE TOESTELLEN: Op sommige plekken in de wijk staan op stoepen en restruimtes losse traditionele speeltoestellen die het potentieel gebruik van de plek beperken. Een enkel speeltoestel levert minimale speelwaarde op. Op deze plekken worden in de toekomst geen speeltoestellen bij geplaatst of vervangen. Waar wenselijk wordt een los toestel weggehaald om vrije ruimte toe te voegen.

BRAAKLIGGENDE TERREINEN: Braakliggende terreinen bieden kansen voor tijdelijk gebruik, tijdelijke inrichting en participatie van bewoners.



Hoofdstuk 3

Opgaven voor de Rotterdamse openbare ruimte



In de Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte (2008) is onderscheid gemaakt tussen verschillende typen ruimtes. Deze visie hanteert dezelfde typen ruimtes. Per ruimte staat hieronder de uitwerking van de in deze visie gestelde ambities. Het gaat hierbij om stedelijke ontmoetingsplekken, centrale ontmoetingsplekken in de wijk, sport- en speelplekken, bespeelbare woonomgeving (speelplekjes en restruimtes), pocket parks en stoepen en netwerken.

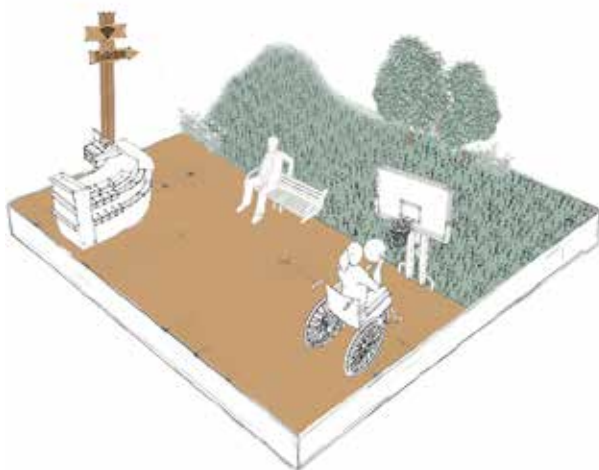
3.1 Stedelijke ontmoetingsplekken

Op een aantal plaatsen in Rotterdam zijn grote (meer dan 5.000m²) en bijzondere ontmoetingsplekken. Deze plekken fungeren als stedelijke ontmoetingsplekken. Rotterdammers uit de hele stad komen er naar toe. Voorbeelden zijn het skatepark Westblaak en de Speeldernis.

Ambitie: **verblijf** veraangenamen door:

- Aandacht voor toegankelijkheid: streven naar 100% toegankelijk voor mensen met een beperking (bereikbaarheid, terreininrichting en gebruiksmogelijkheden);
- Aandacht voor voorzieningen (gezonde horeca, sanitaire voorzieningen, watertappunten, wifipunten, verlichting, elektriciteit voor activiteiten);
- Aandacht voor zitgelegenheden voor langer verblijf van een ochtend, middag of avond.

3.2 Centrale ontmoetingsplekken in de wijk

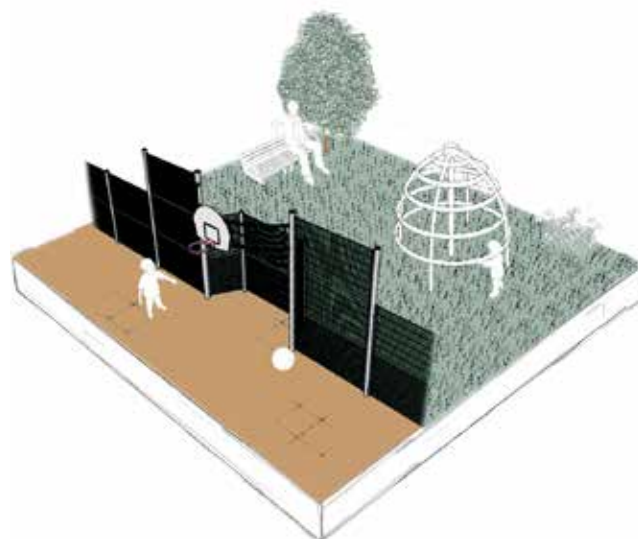


Deze plekken (groter dan 5.000m²) bieden ruimte voor sport en spel en zijn belangrijk als ontmoetingsplek voor de buurt. Het zijn plekken die functioneren als sociale wijkknooppunten waar mensen samenkomen, om te genieten van het groen of om zelf actief te zijn. Het gaat hierbij om ook om de wijk- en buurtparken en pleinen.

Ambitie: **verblijf** veraangenamen door:

- Aandacht voor de toegankelijkheid: streven naar 100% toegankelijk voor mensen met een beperking (bereikbaarheid, terreininrichting en gebruiksmogelijkheden);
- Aandacht voor zitgelegenheden voor langer verblijf van een ochtend, middag of avond;
- Aandacht voor alle leeftijdsgroepen en doelgroepen;
- Aandacht voor programmering (meerdere doelgroepen zoals meisjes, divers aanbod).
- Aandacht voor vrije ruimte op de plek (voor tijdelijk gebruik en eigen inrichting of gebruik). Ten minste 25% vrije ruimte, waarvan een deel verhard;
- Aandacht voor voorzieningen (elektriciteit voor activiteiten, wifipunten, avondverlichting, watertappunten).

3.3 Sport- en speelplekken



Op dit moment hebben veel van deze plekken (van 1.000 tot 5.000m²) een standaard-inrichting en eenzijdig gebruik door voetballende jongens. Sport- en speelplekken hebben de potentie om veel meer gebruiksmogelijkheden te herbergen en worden daardoor aantrekkelijker voor de wijk. Op deze plekken zien we ook meer mogelijkheden voor spelen en ontmoeten in de wijk.

Ambitie: **variatie** aanbrengen door:

- Ten minste 25% vrije ruimte voor informeel spel en sport, buurtactiviteiten, waarvan deels verharde ondergrond;
- Aandacht voor spreiding (in de wijk, rand van de wijk, voor wie, solitair of combinatie met spelen, ontmoeten);
- Aandacht voor alle leeftijdsgroepen en doelgroepen;
- Aandacht voor programmering (meerdere doelgroepen bv meisjes, diverse aanbod).
- Aandacht voor variatie van sport- en spelmogelijkheden ten opzichte van andere sport- en speelplekken in de buurt;
- Aandacht voor voorzieningen (watertappunten) bij de grote sportlocaties, de Cruiffcourts en Krajicek Playgrounds.

3.4 Bespeelbare woonomgeving

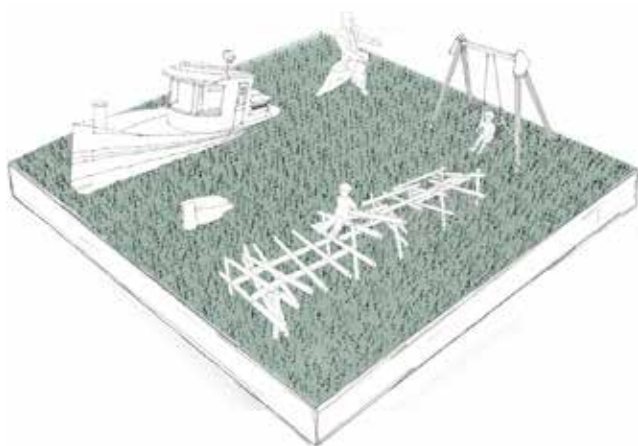
Speelplekjes

In de directe woonomgeving zijn vaak speelplekjes (van 500 tot 1000m²) die in de Rotterdamse norm openbare ruimte onder 'Bespeelbare woonomgeving' vallen. Ook die speelplekjes zijn erg belangrijk, als ontmoetingsplaats en omdat ze naast de centrale plekken ruimte bieden aan kleine groepen. Traditionele toestellen beperken het multifunctioneel gebruik en worden daarom in de toekomst minder vaak toegepast op speelplekjes. Speelplekjes moeten immers in de loop van de dag én na verloop van jaren verschillende vormen van gebruik mogelijk maken. Daarbij past een combinatie van een informele inrichting en een traditionele inrichting met toestellen.

Hier kunnen speelaanleidingen een mooie toevoeging zijn. Dit zijn objecten waarvan niet precies duidelijk is wat je ermee moet doen, maar die de fantasie van kinderen en volwassenen (ook met een beperking) prikkelen om te spelen en te sporten. Dit kan door kleine aanpassingen, zoals een knikkertegel en reliëf door gebruik van allerlei materialen. Of door het gebruik van natuurlijke elementen die met enige aanpassing tot nieuw spel en beweging uitnodigen, zoals open gewerkte ringen van boomstammen.

Ambitie: **variatie** aanbrengen door

- Aandacht voor meerdere doelgroepen;
- Aandacht voor meisjes en peuters;
- Aandacht voor speelaanleidingen naast traditionele toestellen;
- Aandacht voor vrije ruimte;
- Aandacht voor variatie in speelmogelijkheden ten opzichte van de andere speelplekken in de buurt.



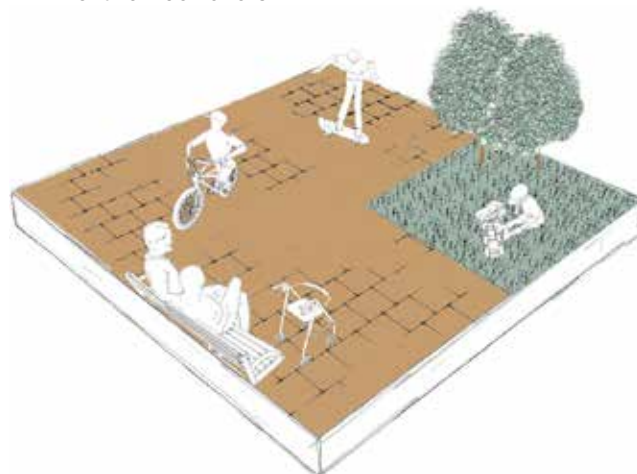
Restruimtes

Niet iedere ruimte in de stad hoeft te worden gedefinieerd. Voor kinderen en volwassenen kan 'restruimte' uitdagend zijn. Omdat er geen invulling aan is gegeven, kunnen het juist dé plekken zijn om de fantasie de vrije loop te laten. Restruimtes zijn meestal betrekkelijk kleine ruimtes zonder duidelijke functie, zoals een nis tussen woningen of een loze ruimte aan de kopse kant van een rij woningen. Restruimtes zijn vaak als stoep ingericht. Een deel van de restruimtes is braakliggend terrein, in afwachting van eventuele bestemming of bebouwing. Voor sommigen een

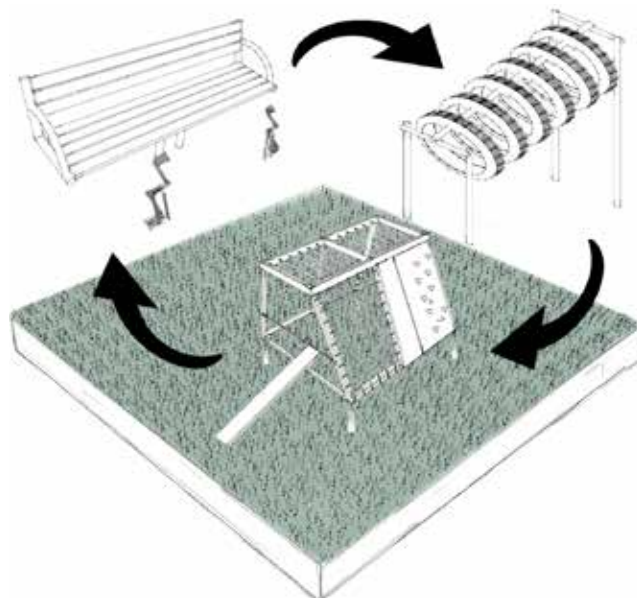
doorn in het oog, maar voor pioniers of kinderen soms een uitdagende plek waar je letterlijk van de gebaande paden af moet om verder te komen. Zonder dat het overlast veroorzaakt of gevaarlijk is.

Ambitie: **vrije ruimte** laten door

- Geen formele speel- of sporttoestellen en inrichting;
- Aandacht voor de vrijheid voor spelen, sporten, bewegen, ontmoeten;
- Mogelijkheden voor alle doelgroepen – naar eigen inzicht van bewoners.



3.5 Pocket Parks



Een ontmoetingsplek, speelplek of groene oase in de stad. Een Pocket Park (van 150 tot 500m²) heeft een grote kans van slagen als het ontstaat vanuit een bewonersinitiatief. De ongepolijste steen kan dan een parel in de wijk worden. Aansluiting op de behoefte van de buurtbewoners is hierbij essentieel.

Ambitie: **variatie** aanbrengen door

- Aandacht voor flexibele inrichting;
- Aandacht voor co-creatie;
- Aandacht voor variatie aan faciliteiten.

3.6 Stoepen en netwerken

Vanaf een 'eigen brede stoep' iets ondernemen is fijn. Elkaar ophalen om samen buiten te spelen, samen gezellig buiten zitten of aan een initiatief werken (geveltuintjes, herinrichting). Het gebeurt sneller als de directe woonomgeving ruimte biedt en aantrekkelijk is om te spelen, te bewegen en te ontmoeten.

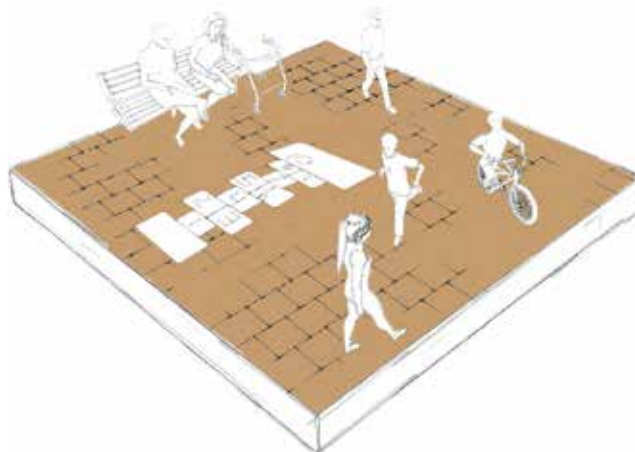
In de Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte staat de eis van een brede stoep (breder dan 3 meter): in elke straat dient minimaal één brede stoep aanwezig te zijn, bij voorkeur aan de zonzijde van de weg.

Daarnaast zijn de netwerken, zoals looproutes, essentieel. Kinderen, volwassenen en ouderen verplaatsen zich via de netwerken tussen de verschillende speel-, sport- en verblijfsplekken. Dat levert veel dagelijkse beweging op, soms zelfs meer dan op de bestemming zelf.

Ambitie: **vrije ruimte** laten door

- Aandacht voor vrije ruimte (obstakel vrij) voor veel voorkomende sport- en beweegactiviteiten;
- Aandacht voor veilige verbindingen en oversteekplekken;

- Aandacht voor verbindingen tussen formele plekken voor spelen, sporten, bewegen en ontmoeten;
- Stoepen en netwerken onderdeel maken van de hele structuur voor spel, sport, en bewegen.



InRichting en Duurzaamheid



Hoofdstuk 4

De organisatie-ambities



De basisprincipes van deze visie zijn:

1. **Draag bij aan een aangename openbare ruimte waar Rotterdammers elkaar kunnen ontmoeten;**
2. **Speel in op de behoeften van de Rotterdammer, per leeftijd, leefstijl en gebied;**
3. **Geef ruimte aan initiatieven;**
4. **Creëer waarde door breder te kijken dan het eigen vakgebied;**
5. **Samen, overheid en Rotterdammer, maken we de stad.**

In de vorige hoofdstukken zijn de drie vakambities en de bijbehorende opgaven voor de Rotterdamse openbare ruimte beschreven waarmee invulling wordt gegeven aan deze basisprincipes. Niet alleen voor de Rotterdamse openbare ruimte is een visie op spelen, sporten, bewegen en ontmoeten van belang. Wat buiten op straat ligt, wordt immers binnen door vakmensen en professionals voorbereid, beheerd en onderhouden. Om die reden voorziet deze visie ook in een tweetal ambities voor de gemeentelijke organisatie.

De twee organisatieambities van deze visie die bijdragen aan het uitvoeren van deze integrale visie voor spelen, sporten, bewegen en ontmoeten zijn:

1. Vakoverstijgend kwaliteit toevoegen door een **integrale aanpak** door gemeentelijke clusters of afdelingen;
2. **Behoeftegericht werken** door in gesprek te gaan met de Rotterdammer en gebruik te maken van vakspecifieke inzichten zoals leefstijlonderzoek, wijckprofielen en de demografische gegevens.



4.1 Integrale gemeentelijke aanpak

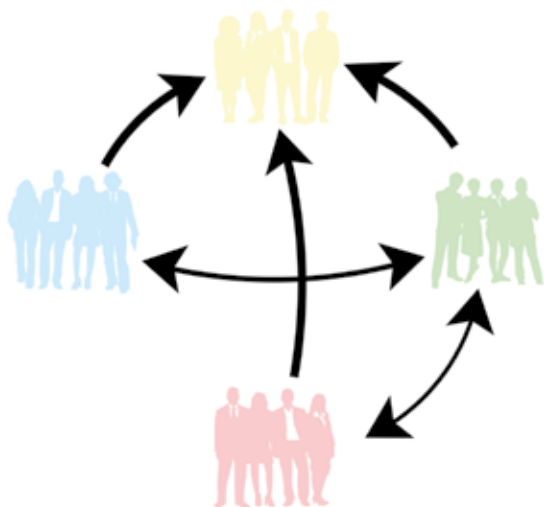
De onderwerpen spelen, sporten, bewegen en ontmoeten raken veel gemeentelijke afdelingen en clusters. Het gaat dan om sport, gezondheid, cultuur, ontwikkeling, duurzaamheid, stedelijke inrichting, beheer en het gebied. Gespecialiseerde kennis is in Rotterdam sectoraal georganiseerd. Gezondheid, stedelijke ontwikkeling, participatie en beheer zijn bij aparte bedrijfsonderdelen (clusters) ondergebracht. Voor gebruikers en in de openbare ruimte komen de disciplines samen. Bewoners zien één gemeente.

Het creëren van een ontkokerde omgeving is daarom van belang. Sinds de start van de ontwikkeling van deze visie delen de verschillende afdelingen hun kennis en pakken zij kansen en opgaven gezamenlijk op. De ambitie van deze visie is niet dat bij elke vraag, behoefte, project of onderzoek alle afdelingen betrokken zijn. Door te weten wie de sleutelpersonen per cluster of afdeling op het stedelijk niveau, gebiedsniveau en in de uitvoering zijn, kan er waarde worden toegevoegd. Dan worden beleid, beleidskaders, de gebiedskennis en behoeftes van bewoners met elkaar verbonden. Zo kunnen deze sleutelfiguren gebiedskennis uitwisselen inclusief hun kennis vanuit hun vakgebied.

Bij integraal werken staat centraal dat ambtenaren weten wie ze wanneer nodig hebben. Met deze visie wordt vooral de relatie tussen de sociale en fysieke clusters en afdelingen versterkt.

Daarnaast blijft het belangrijk dat er binnen het concern kennis is van de ontwikkelingsvoorwaarden in de openbare ruimte voor kinderen en jongeren; zeker voor grote projecten en probleemgebieden en voor de realisatie van een kindvriendelijke stad.

Samen met Rotterdammers die opvoeden, wonen en werken, opgroeien en naar school gaan, werkt de gemeente aan meer perspectief en minder problematiek op het gebied van talentontwikkeling, veiligheid en gezondheid in deze prachtige stad. Door de inhoudelijke kaders op de thema's veiligheid, sport, gezondheid en maatschappelijke ondersteuning in deze visie te verbinden, versterkt de inzet en ontstaat meer samenhang en synergie in de lokale opdrachten. Afdelingen staan beter met elkaar in contact en wisselen kennis uit, wat vooral op gebiedsniveau tot uiting moet komen.



Voor elke Rotterdamse ambtenaar die betrokken is bij spel, sport, bewegen en ontmoeten zijn de volgende aandachtspunten van belang om tot een betere aanpak van inrichting en gebruik van de openbare ruimte te komen:

“Kijk naar de integraliteit van het project en betrek ook collega's erbij die misschien over het hoofd worden gezien (clusteroverstijgend). Waardeer en koester de Rotterdammer die participeert in het gemeentelijk proces. Bied een luisterend oor en pak ook de problemen op die niet direct in jouw cluster vallen. De Rotterdammer moet geen last hebben van hoe de gemeente is georganiseerd. Bepaal zo vroeg mogelijk in het proces het niveau waarop het participatietraject plaatsvindt. Bepaal welke partijen betrokken moeten worden of zijn (bewoners, ondernemers, maatschappelijk middenveld, maar ook verschillende groepen (jongeren, ouderen, de bbq-ers, de brei-oma's, de bewonersorganisaties, etc.). Zorg dat de samenwerking intern eerst op orde is. Stel het juiste team samen (gebiedsnetwerk, clusters, etc.) en ga uit van de gedachte 'Attente Ambtenaar' en 'Rotterdammergericht Werken'.

-Themabijeenkomsten: Kom op naar buiten!-

BOUWSTEEN INTEGRALE AANPAK

NETWERKLIJST – AMBASSADEURS: Een netwerklijst maakt sleutelfiguren per cluster, afdeling, en gebied inzichtelijk en benaderbaar. Bij inrichtingsplannen op het gebied van spelen, sporten, bewegen en ontmoeten worden naast Stadsbeheer en Stadsontwikkeling ook Maatschappelijke Ontwikkeling, gebiedsorganisaties en gebiedscommissies betrokken.

4.2 Behoeftegericht werken

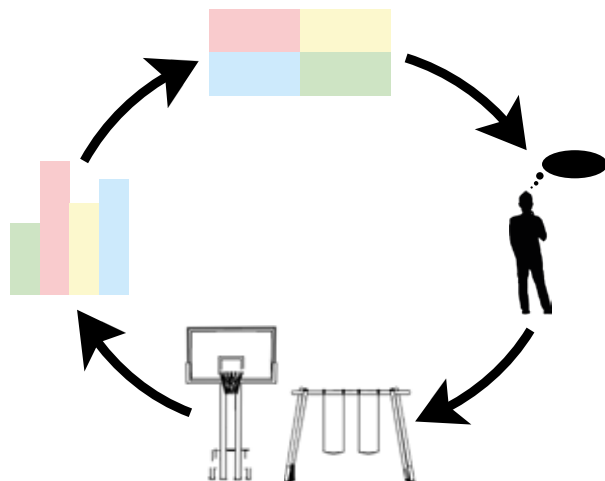
Voor de stad, de gezondheid en de ontwikkeling van jong en oud is gebiedsgericht en Rotterdammergericht werken van groot belang. Als de woonomgeving niet aansluit bij de behoefte van de Rotterdammer gaat deze minder gemakkelijk naar buiten. Een omgeving die wel aansluit bij de behoeften, biedt extra ontwikkelingsmogelijkheden en stimuleert Rotterdammers om vaker naar buiten te gaan om te spelen, sporten, bewegen en elkaar te ontmoeten. Dat komt de gezondheid van de Rotterdammers ten goede!

Het is voor de Rotterdamse ambtenaren belangrijk om vanuit meerdere kanten informatie te vergaren en informatiegericht te sturen. Ken de ruimtes, de wijk, bewoners, de inzet van programmering en de mogelijkheden voor zelfbeheer van het gebied.

Voor welke opgave(n) staat deze buurt? Hoe is het gesteld met de gezondheid van de inwoners? Zijn daarvoor gezondheid bevorderende maatregelen te treffen? Welke opdrachten liggen bij de verschillende (lokale) organisaties? Zijn daarvoor extra aanpassingen nodig? Voor welke milieu-opgave staat deze buurt? Is vergroening een duidelijke opgave? Loopt er al een programma in de wijk, zoals Langer Thuis, waarbij aangesloten kan worden?

Deze vragen zijn belangrijk om ook die bewoners te kunnen faciliteren, die niet (kunnen) deelnemen aan workshops, wijktafels of participatieavonden.

Door een goede samenwerking tussen de clusters en de gebiedsorganisatie kan dit verder vorm krijgen. Er zijn enkele succesvolle voorbeelden van speel- en sportlocaties waarin professionals initiatiefnemers hebben ondersteund en ontzorgd door zich te beperken tot de noodzakelijke wettelijke verplichtingen met betrekking tot beheer en inspecties. De initiatiefnemers krijgen verder alle ruimte om –op maat en naar vermogen- het onderhoud en eventuele programmering te verzorgen met aandacht voor de bestaande kaders.



Deze ambitie behoeftegericht werken bestaat uit drie delen:

1. Gebiedskennis over de wijk. Wat is de samenstelling van de wijk, wie wonen er en wie wonen er in de buurt. Is een bepaalde doelgroep dominant aanwezig en wie? Dit is mogelijk aan de hand van demografische gegevens die er binnen de gemeente Rotterdam zijn.
2. Inhoudelijke kennis. De verschillende clusters halen informatie uit de stad aan de hand van onderzoek. Bijvoorbeeld de behoefteprofielen en social marketingonderzoeken vanuit Sport (welke type mensen wonen hier en wat voor aanbod vinden zij wenselijk), de leefstijlen vanuit Stadsontwikkeling, waarin vier verschillende typen bewoners en hun voorkeuren worden aangegeven. Verder ook de voorkeur voor groen en wat bewoners aantrekkelijk vinden in hun omgeving. Ook beschikt de gemeente over verschillende onderzoeken en kennis over Rotterdammers en problematiek (zoals de Gezondheidsmonitor). Deze informatie zal als extra basis, input, of bewustwording dienen wanneer het gesprek met bewoners wordt aan gegaan of wanneer ontwerpen worden gemaakt.
3. Gebiedskennis vanuit de wijk: we laten de Rotterdammers aan het woord in verschillende vormen van participatie, passend bij de grootte en de complexiteit van een project of vraagstuk.

De elementen van belang bij behoeftegericht werken zijn: bespreek eigenaarschap, heb informatie over aanbod, kinderparticipatie, input van wijkprofielen, analyse op de leefstijlen en behoefteprofielen, kennis van de demografie en zorgdragen voor participatie.

De noodzaak van een investering of aanpassing van de openbare ruimte wordt op stedelijk niveau geprioriteerd. De kennis van de buurt is onmisbaar om tot een goede invulling te komen en bovendien is belangrijk dat buurtbewoners zich betrokken voelen bij wat er in hun straat of buurt gebeurt.

En voor elke Rotterdamse ambtenaar zijn de volgende aandachtspunten van belang:

“Werk vanuit ‘informatiegelijkheid’. Blijf informeren, contact houden met betrokkenen, ook als de uitvoering even stilligt (communiceer de vertraging, de reden waarom het stilligt, wanneer er weer gestart wordt, etc.). Bepaal de speelruimte gezamenlijk zodat zowel de ambtenaar als de Rotterdammer weet waar hij/zij aan toe is in het gehele proces van bijvoorbeeld herinrichting van een speelplek. Niet alles vastleggen over gebruik maar in vertrouwen vrijgeven, maak ruimte voor particulier initiatief. Zorg voor continuïteit in het proces. Faciliteer het ontwikkelen van een goed vrijwilliger klimaat door specifiek in de woonomgeving plekken gezamenlijk aan te pakken. Laat los, neem het initiatief niet over. Houd het collectief belang, bijvoorbeeld algemene toegankelijkheid, en de verantwoordelijkheid van de gemeente in (naleving) regelgeving in de gaten.”
-Themabijeenkomsten: Kom op naar buiten!-

BOUWSTENEN BEHOEFTEGERICHT WERKEN

PARTICIPATIE: Bij het (her)inrichten van de openbare ruimte waarbij spelen, sporten, bewegen en/of ontmoeten centraal staat is een maximale betrokkenheid van Rotterdammers het streven. Het minimale participatieniveau is raadplegen¹⁷.

Er wordt een Rotterdamse aanpak ontwikkeld, waarbij de wensen van de bewoners, de wijkgegevens en leefstijlen belangrijke input zijn. Daarnaast worden deze visie, professionele kaders en trends en ontwikkelingen toegepast om gezamenlijk tot een optimale inrichting te komen.

MONITOREN: Op stedelijke en centrale ontmoetingsplekken wordt periodiek een digitale enquête onder gebruikers gehouden om behoeften te peilen en veranderend gebruik te meten. Daarnaast zullen ook de kleinere plekken gemonitord worden op gebruik door bijvoorbeeld een schouwmoment.

Hoofdstuk 5

En nu aan de slag!



De visie Kom op naar buiten! legt de basis en bepaalt de koers voor een kwaliteitsslag op spelen, sporten, ontmoeten en bewegen.

Uitvoering

In de uitvoeringsfase wordt deze visie verder uitgewerkt. In deze fase wordt voor de hele stad beschreven hoe en waar we aan de slag gaan met deze visie als basis. Tegelijkertijd wordt het gedachtegoed van Kom op naar buiten! al in de praktijk gebracht bij de vervanging en het onderhoud van speel- en sportplekken. Zoals bij de twee speelplekken en twee sportplekken van het project Oosterhagen in IJsselmonde. Dit project wordt vanuit een integrale benadering aangepakt. Verder starten de pilots voor onder meer plug & play, die naar verwachting in het najaar van 2016 worden opgeleverd. De pilot interactieve speel- en sportobjecten is in voorbereiding en gestreefd wordt naar de aanleg van voorzieningen zoals wifipunten.

Bestaande onderhoudsbudgetten

In de eerstkomende jaren worden de bestaande onderhoudsbudgetten gebruikt voor de uitvoering van de visie. De keuzes met betrekking tot de uitvoering worden gemaakt op basis van de uitvoeringsplannen in de gebieden en kaders van deze visie.

Ontwerpscenario's en (kinder)participatie

Een toolbox op basis van te ontwikkelen ontwerpscenario's moet het participatieproces ondersteunen. Ook wordt een toolbox ontwikkeld, die ingezet kan worden bij het stimuleren en begeleiden van kinderparticipatie.

Werkprocessen

De betrokken professionals benoemen sleutelfiguren binnen de gemeentelijke organisatie, het eigenaarschap en bijbehorende verantwoordelijkheden. Gezamenlijk worden vakoverstijgende werkprocessen ontworpen. De gebiedscommissies en bewoners hebben een belangrijke rol bij het creëren en aanpassen van verblijfsplekken. Met par-

ticipatiemogelijkheden van inspraak tot co-creatie binnen de gestelde kaders, waarbij de behoefte van de bewoners het participatieniveau bepaalt.

Monitoring

Om gericht de prioriteiten te bepalen en keuzes te maken, wordt het gebruik van de verschillende plekken in de stad gemonitord. Ook worden de principes en ambities uit deze visie meegenomen in het assetmanagementplan dat wordt opgesteld en gehanteerd bij het maken van risico-afwegingen.

Sturing

Input voor uitvoering van deze visie is de te ontwikkelen informatie omtrent de onderhoudsbehoefte, beleidsopgaven en kansen en de gegevens uit het gebied (demografische gegevens, gezondheidscijfers en leefstijlen). Met deze data is het mogelijk om gebiedsspecifieke keuzes te maken waarbij waardecreatie een uitgangspunt is.

Uitvoeringsplannen per gebied

Per gebied wordt de visie op maat uitgewerkt in een uitvoeringsplan. De gebiedsorganisaties en de gebiedscommissies zijn hierbij actief betrokken. Zij bepalen mede wie er vanuit de wijken betrokken moet zijn om tot een gedegen en gedragen uitvoeringsplan te komen. Bewoners worden bij de aanpak op locatieniveau in hun omgeving optimaal geïnformeerd en betrokken.

Evaluatie

De uitwerking van de visie wordt verspreid over een aantal jaren en vooralsnog binnen de bestaande financiële middelen van dit begrotingsveld gerealiseerd. De samenwerking, de stand van zaken en de financiering van de uitvoering van deze visie wordt na een kalenderjaar ambtelijk geëvalueerd. Over drie jaar evalueren we de visie en scherpen deze waar nodig aan.

Kom op aan de slag – Kom op naar buiten!



Bijlagen



BIJLAGE 1: Kernteam, kennis, inzichten en inspiratie

Kernteam

- Liesbeth Koen
Stadsbeheer, Openbare Werken, Beheer openbare ruimte
- Robert Aartsen
Stadsbeheer, Openbare Werken, Beheer openbare ruimte
- Josine van den Bogaard
Maatschappelijke Ontwikkeling, Publieke Gezondheid Welzijn & Zorg
- Bert van Duuren
Gebiedsorganisatie Charlois
- Isabel Fino dos Santos Boialvo
Maatschappelijke Ontwikkeling, Jeugd & Onderwijs
- Rosemarie Maas
Maatschappelijke Ontwikkeling, Sport & Cultuur
- Marcel Nieuweboer
Stadsontwikkeling, Ruimte en Wonen
- Marjolein Steemers
Maatschappelijke Ontwikkeling, Publieke Gezondheid Welzijn & Zorg

Kennis, inzichten en inspiratie

Aanvullende kennis, inzichten en inspiratie kregen we van de onderstaande samenwerkingspartners, vrijwilligers en collega's:

- Sigrun Lobst, Aardrijk
- W&I Group
- Bootcamp Fit Happens
- Outdoor Valley
- Speelplan BV
- Speeldernis
- IJslander BV
- Speel! in je stad
- vrijwilligers van het Hefpark
- Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam
- Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind
- HEstudio
- Jantje Beton
- Brede Raad 010
- Krachtgroen
- Taaltuin Spangen
- Rotterdam Sport Support
- John Jacobs, Stadsbeheer, Openbare werken, Afdeling Water
- Angelique Nossent, Begane Grond sfeer ontwerpen
- Edim Hadziavdic, Stadsbeheer, programmamanagement

BIJLAGE 2: De Rotterdamse norm buitenspeelruimte

In 2008 heeft het College de Rotterdamse norm buitenspeelruimte vastgesteld. In 2013 is deze geëvalueerd en zijn er kleine wijzigingen aangebracht in de norm. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- dat de norm geldt voor alle gebieden met woonfunctie, ook in het Centrum;
- dat, indien de norm niet (geheel) in een herstructurerings- of uitleggebied kan worden toegepast, de ACOR (Adviescommissie Openbare Ruimte) geconsulteerd wordt;
- dat de norm buitenspeelruimte ook bedoeld is voor 18 jaar en ouder: de norm buitenspeelruimte schept niet alleen buitenspeelruimte voor kinderen en jongeren, maar regelt ontmoetingsruimte voor alle bewoners.

De Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte luidt nu als volgt:

en

1

Eén centrale sport- en speelplek van minimaal 5.000 m² binnen elk groot barrièreblok (*) (groter dan 15 ha). In kleine barrièreblokken (minder dan 15 ha) kan volstaan worden met één grote sport- en speelplek van minimaal 1.000 m². Voor deze plekken geldt de volgende stedenbouwkundige inpassing:

- centrale ligging
- in het zicht van woningen
- op niet-milieubelaste plekken
- parkeerverbod aan speelzijde van de weg
- bezonning en schaduw

en

2

Grotere sport- en speelplekken (minimaal 1.000 m²) om de maximaal 300 meter ten opzichte van de centrale sport- en speelplek; in dichtbebouwde wijken(**) om de maximaal 200 meter en vervolgens volgens hetzelfde principe: om de maximaal 300 meter respectievelijk 200 meter dient er ruimte voor buitenspelen te zijn. Ook hier zijn bovenstaande stedenbouwkundige voorwaarden van toepassing.

en

3

Een bespeelbare stoep (3-5 meter breed) aan tenminste één straatzijde van de weg, bij voorkeur de zonzijde (*) 'Barrièreblokken' zijn gebieden binnen barrières van 50-km-wegen (of met hogere toegestane snelheid), water (rivier, singel, waterplas, meer, vijvers), railinfrastructuur (tram- en spoorlijnen) en/ of bedrijventerreinen. (**) Onder dichtbebouwde wijken wordt verstaan wijken met een bebouwingsdichtheid vanaf 75 woningen/ha. De norm voor buitenspeelruimte is van toepassing in gebieden met woonfunctie, ook in het Centrum. Alle openbare ruimte geldt als potentiële buitenspeelruimte. Ook alle semi-openbare ruimte, die geschikt is voor kinderen om te spelen - zoals speeltuinen, binnen-terreinen en sportterreinen, indien deze een deel van de tijd zijn opengesteld voor de buurt- vallen onder de norm buitenspeelruimte. Volkstuinen en begraafplaatsen tellen niet vanwege het private karakter."

De Rotterdamse norm regelt dus voldoende ruimte op de juiste locatie. Het legt niets vast over de inrichting van de ruimte. Toch zijn er ook kwalitatieve vereisten vastgesteld.

Een aantal kwalitatieve vereisten zijn zo belangrijk voor de veiligheid van kinderen en/of voor het functioneren als speel/sportplek, dat deze zijn opgenomen in de Rotterdamse norm. Zoals de vereiste, dat de speelruimte in het zicht van woningen gesitueerd moet zijn, op niet- milieubelastende plekken wordt gerealiseerd (zie Handleiding Rotterdamse norm buitenspeelruimte 2012 voor richtlijnen), er een parkeerverbod is aan de speelzijde van de weg en er zowel zon als schaduw aanwezig is. Daarnaast is een aantal algemene kwalitatieve voorwaarden omschreven voor een goed functioneren van buitenspeelruimte, te weten:

1 Veiligheid is één van de basisvoorwaarden voor kinderspel.

Uit verschillende onderzoeken blijkt, dat **kinderen** tot een jaar of 12/13 vooral een drietal factoren ervaren als belemmering bij het buitenspelen te weten (1) honden (poep) (2) auto's en (3) grote jongens. Tramlijnen, water en verkeersaders worden door hen als 'natuurlijke' barrières ervaren, evenals 'enge plekken': onoverzichtelijke, onaantrekkelijke stukjes niemandsland.

Ouders letten op méér aspecten willen ze het kind toestaan om –met of zonder begeleiding– buiten te spelen. De afstand is het eerste aandachtspunt (waaraan dus in de speelruimtenorm aan tegemoet gekomen wordt), direct gevolgd door de verkeersveiligheid. Vervolgens speelt in hun beoordeling de sfeer van de plek en de route een rol: lang niet altijd zijn objectieve criteria het uitgangspunt, maar subjectieve maatstaven, die ook cultureel bepaald kunnen zijn.

Hoe belangrijk buitenspelen ook is voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren (in lichamelijk, sociaal, emotioneel en cognitief opzicht), **de buitenspeelruimte dient aan een aantal veiligheidseisen te voldoen, wil die ontwikkeling niet negatief beïnvloed worden.** Een deel van deze veiligheidseisen is objectief te vast te stellen, maar altijd speelt er een subjectief element mee: vanuit het kind en/of vanuit de opvoeder; vanuit de praktijk en/of vanuit de wetenschap.

Bij het formuleren van onderstaande veiligheidseisen is daarom uitgegaan van het voorzorgprincipe: signalen uit de praktijk en/of onderzoek zijn aanleiding tot het nemen van maatregelen. Te onderscheiden is:

- Fysieke/ lichamelijke veiligheid, waaronder attractiebesluit en veiligheid van water in een woongebied;
- Verkeersveiligheid;
- Toegankelijkheid en bereikbaarheid;
- Milieu hygiënische kwaliteiten van water, lucht, grond, geluid;
- Sociale veiligheid, w.o. toezicht en activiteitenbegeleiding.

2 Bescherming

Te onderscheiden is:

- Beschutting: zon, wind en schaduw,
- Milieubescherming: lucht, geluid, bodem, water-kwaliteit en straling
- Begeleiding en toezicht: m.n. van belang voor jonge kinderen en bij een te grote druk op de openbare ruimte,
- Formele speelgelegenheid heeft altijd zitplekken voor ouders en kinderen/jongeren (jongens zitten graag naast elkaar, meisjes graag tegenover elkaar)
- Een vorm van 'afbakening' van speelruimte leidt ook tot een beschermd gevoel, niet alleen voor ouders, maar ook voor kinderen.

3 Maatvoering

De mens is de maat der dingen.

- Hoe kleiner de kinderen hoe dichter zij bij huis willen spelen.
- Hoe groter de kinderen hoe meer ruimte zij nodig hebben voor motorisch spel.
- De grootte van de speelruimtes dienen afgestemd te worden op de verschillende leeftijden vanuit de behoeften en mogelijkheden van de kinderen/ jongeren.
- **Herbergzaamheid** verhoogt het gevoel van veiligheid. Aan de ene kant vraagt dit om overzicht (vanuit het kind gezien) van de buitenspeelruimte in relatie tot de omgeving (woningen), aan de andere kant is een gevoel van geborgenheid nodig om tot spel te komen. Te grote vlaktes nodigen niet uit tot spel.
- De bereikbaarheid wordt al bepaald door de kwantitatieve norm. Aandachtspunt blijft de toegankelijkheid.

4 Variatie

- naar inrichting, t.b.v. de verschillende leeftijdsgroepen op één speelplek en t.o.v. de andere speelplekken in de wijk.
- naar spel functies, bij voorkeur afgestemd op het omringende woonmilieu. Bijv. bij flats met lift zijn klimactiviteiten (trappetjes/klimrekken) aanvullend op woonmilieu.
- Multifunctionaliteit van de speel/sportplekken bevordert variatie van spel en sport. Daarnaast vergroot het de bruikbaarheid van ruimte en faciliteiten.
- Variatie van ondergronden en materialen.
- Ruimte voor vrij spel is belangrijker dan speeltoestellen.
- Variatie bevordert ook de **herkenbaarheid** van de omgeving, wat gevoel van veiligheid bevordert
- Speel- en sportplekken in woonmilieus hoeven niet de ambitie te hebben om 'avontuurlijk', 'spannend' of 'uitdagend' te zijn. Het gaat om dagelijks spel, dus dat 'avontuurlijke' is er snel af. Voor het dagelijks spel is de belangrijkste ambitie: Variatie. Is er voor de betreffende doelgroepen variatie in spel mogelijk, in moeilijkheidsgraad en in spelvormen.

5 Combinatie van fysieke, sociale en beheersmatige aanpak

- **Ontwikkeling van sport- en speelruimte**
Het is van belang, zowel bij de plaatsbepaling van een speelplek, als bij de spreiding van speel- en sportplekken als bij de fysieke inrichting, om de sociale mogelijkheden en problemen evenals de beheer kant- en te betrekken.
- **Beheer**
De sport- en speelplekken dienen schoon, heel en veilig te zijn. Dat betekent een goede staat van onderhoud en actief beheer. Daarnaast: speelplekken dienen er ook aantrekkelijk uit te zien, ook als er niet gespeeld wordt (bijvoorbeeld bij slecht weer).
- De ontmoetingsfunctie van spel- en sportplekken verbetert als kinderen en bewoners weten, dat er (bijna) altijd wel iemand aanwezig zal zijn. Daartoe kan samenwerking met scholen, kinderopvang en buurtwerk worden opgezet. Ook toezicht, speel uitleen en activiteitenbegeleiding verbeteren de ontmoetingsfunctie.
- Expliciete regels. De spel- en sportplekken zijn belangrijke ontmoetingspunten in de openbare ruimte voor alle bewoners. Dat wil zeggen, dat de ruimte door iedereen gebruikt moet kunnen worden. Storend gedrag dient in eerste instantie in goed overleg voorkomen te worden. Het is voor iedereen wel zo gemakkelijk als er gedragsregels worden afgesproken. Per speel- of sportplek kunnen die anders zijn.
- Voor alle speel- en sportplekken geldt een verbod voor honden.

6 Structuur

De kwaliteit van de speelruimte wordt mede bepaald door een goede stedenbouwkundige inbedding en onderlinge samenhang. Juist op dit schaalniveau ontbreekt vaak een doordachte visie.

Een speelnetsysteem kan worden gezien als een laag, die aan het stedenbouwwefsel wordt toegevoegd, gericht op vrij spel (brede stoepen, restructies, algemeen bruikbare plekken langs routes e.d.) en formele spel- en sportplekken. Wordt dit gecombineerd met alle (recreatieve) voorzieningen voor alle leeftijden, dan kan een structuur worden gecreëerd, die ontmoeting van alle leeftijden stimuleert en de dagelijks benodigde beweging bevordert.

BIJLAGE 3: Gemeentelijke kaders en de relatie tot deze visie

Huidig beleid:

De Rotterdamse norm
Buitenspeelruimte –
Spreidingsnorm

De Rotterdamse norm regelt voldoende ruimte op de juiste locatie: de zgn. speel- en sportplekken en ontmoetingsplekken. Het legt niets vast over de inrichting van deze ruimtes. Toch zijn er ook kwalitatieve vereisten vastgesteld. Een aantal kwalitatieve vereisten zijn zo belangrijk voor de veiligheid van kinderen en/of voor het functioneren als spel/sportplek, dat deze zijn opgenomen in de Rotterdamse norm. Zoals de vereiste, dat de speelruimte in het zicht van woningen gesitueerd moet zijn, op niet- milieubelastende plekken wordt gerealiseerd (zie Handleiding Rotterdamse norm buitenspeelruimte 2012 voor richtlijnen), er een parkeerverbod is aan de speelzijde van de weg en er zowel zon als schaduw aanwezig is. Daarnaast zijn een aantal algemene kwalitatieve voorwaarden omschreven voor een goed functioneren van buitenspeelruimte t.w.: veiligheid, bescherming, maatvoering, variatie, combinatie van fysieke, sociale en beheersmatige aanpak en structuur. Deze kwalitatieve voorwaarden zijn op hoofdlijnen beschreven (Zie Bijlage 1.)
Deze visie over sport, spel, bewegen en ontmoeten borduurt daarop door, maar gaat ook een aantal stappen verder: het gaat niet alleen over plekken, maar ook over routes én de visie formuleert ambities voor de inrichting.

Stedenbouwkundige
visie - Bouwstenen voor
een kindvriendelijk Rotterdam (2009)

Deze stedenbouwkundige visie geeft aan welke stedenbouwkundige elementen minimaal aanwezig moeten zijn in een kindvriendelijke stad. Het basispakket bestaat uit een aantal bouwstenen waarop wijken getoetst kunnen worden en waarmee de opgaven en kansen per wijk kunnen worden benoemd. Bij nieuwbouwprojecten of herstructurering helpt het basispakket om projecten kindvriendelijk te ontwikkelen. Het basispakket dat in elke kindvriendelijke wijk aanwezig moet zijn, wordt gevormd door de vier bouwstenen: 1. wonen, 2. openbare ruimte (de Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte, bespeelbaar groen en goede drempelruimte), 3. voorzieningen en 4. routes (verkeersveilige en sociaal veilig).

Rotterdamse stijl – stijlen
in de buitenruimte

De Rotterdamse Stijl is de basis voor ontwerp, uitvoering en beheer van de Rotterdamse openbare ruimte. Sinds de vaststelling van het handboek is er meer balans in eenheid, continuïteit en identiteit. De herkenbaarheid van de openbare ruimte is vergroot doordat er steeds meer eenheid en samenhang wordt aangebracht. Daarbij is het langdurig volhouden van een goed beheer in de openbare ruimte van groot belang voor een aantrekkelijke woonstad. Dus continuïteit en duurzaamheid in beheer dragen bij aan de hoge kwaliteit van de openbare ruimte. De Rotterdamse Stijl versterkt de samenhang in het stedelijk netwerk, met oog en respect voor de verscheidenheid en identiteit van de wijken.

Beleidskader Jeugd -
Rotterdam Groeit
(2015 – 2020)

Het beleidskader jeugd vormt een overkoepelend programma op alle inzet die de gemeente doet voor de jeugdigen in de stad. (Relatie met beleidskaders: W&I, Nieuw Rotterdams Welzijn, WMO kader, en #veilig010. En programma's: Sportnota, Lekker Fit, Kansrijke Wijken, Stevige Start, en Nota Volksgezondheid).
Rotterdam groeit en blijft groeien als het gaat om het aantal inwoners. Rotterdam is ook een jeugdige stad, 207.098 Rotterdammers zijn jonger dan 27 jaar.
Daarmee is Rotterdam een stad met veel potentie, een stad die groei in zich heeft. Want waar kinderen en jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen, kunnen ze uitgroeien tot zelfstandige volwassenen die een bijdrage leveren aan de samenleving. Dat is de eigen kracht van de stad, een stevig sociaal fundament waarop gebouwd kan worden. Het maakt de stad sterker.
De omgeving waarin het opgroeit, heeft grote invloed op kinderen. Kinderen in een gezonde, uitnodigende en veilige buurt kunnen hun talenten beter benutten. Andersom is ook waar: kinderen in een wijk met verschillende vormen van achterstand lopen juist meer risico op problemen op school, op het gebied van veiligheid en op gezondheidsproblemen. We willen ook de straat en de wijk versterken. Het bouwen van wijknetwerken is daarbij een belangrijke actie. In een goed werkend wijknetwerk signaleren de partners in dit netwerk welke jongeren en gezinnen behoefte hebben aan ondersteuning, en om welke ondersteuning dat gaat. De partners maken per gebied afspraken over hun samenwerking en betrekken daar de wijkprogrammering bij. Dit zijn de ambities in relatie tot deze:

	• Meer jeugdigen doen mee aan sport, cultuur en vrijwilligerswerk; (wijk factoren: speel-, sport- en recreatievoorzieningen) • Meer jeugdigen groeien op in een veilige wijk en een veilige schoolomgeving; • Meer jeugdigen hebben een beter sociaal-emotionele gezondheid; • Meer jeugdigen hebben een beter algemene gezondheid (het aantal Rotterdamse kinderen met een ongezond gewicht opvallend: één op de vier kinderen heeft matig tot zeer ernstig overgewicht; • Meer jeugdigen gedragen zich gezonder.
Woonvisie	Meer aantrekkelijke woonmilieus realiseren door: • De toenemende woningvraag van huishouden met een modaal of hoger inkomen, sociale stijgers en young potentials te accommoderen; • Te zorgen voor een meer gedifferentieerd woningbestand in gebieden waar dit nu nog eenzijdig is en waar de kwaliteit van wonen onder druk staat; • Woonmilieus te versterken, met een duidelijke profilering en aandacht voor kindvriendelijkheid.
Stedelijk verkeersplan 2030	Gezonde, aantrekkelijke en economisch sterke stad: • Betere balans tussen auto, fietser, voetganger en ov; • De ambities t.a.v. de gezonde leefomgeving en economische ontwikkeling van de stad hebben de visie op het verkeer in de toekomst bepaald. In het Stedelijk Verkeersplan komen auto's, fietsers, voetgangers en ov beter met elkaar in balans. De auto is te gast in de binnenstad, en de huidige oeververbindingen worden beter benut, terwijl de gedachte is om er twee verbindingen tussen Rotterdam Noord en Rotterdam Zuid bij te maken.
College programma	Op het gebied van behoeftegericht werken.
Huidige programma's: Kansrijke wijken	Wijken met potenties: • Droomstraten 2016; • Stoepen benutten voor ontmoeting en spelen; subsidieregeling buurtfietsenstallingen; • Opzoomercafe's en speelestafette in Kralingen-west, Katendrecht en Kop van Zuid Entrepot; • Mogelijk maken zelf beheer openbare ruimte; • Zwerfvuil verminderen: op speelplekken kunnen ouders snel melding maken van zwerfvuil of snel herstel inschakelen; • Meer inzet op het vergroenen van openbare ruimte, Groene Schoolpleinen; • Openbare ruimte projecten: Heemraadstraat, Vrije School West, Jagerstraat, Noord Best; • Gymzalen gebruiken als binnenspeelruimte; na schooltuinen, in het weekend en vakanties; • Stimuleren van grotere woningen.
Stedelijk Beheerplan	Drie hoofdzones in de stad zijn onderscheiden, met ieder hun eigen beheerstrategie.
Groene schoolpleinen	Mogelijkheden met speelgroen in de wijk.
Nationaal programma Rotterdam Zuid	Het NPRZ richt zich op het wegwerken van achterstanden bij bewoners en op het verbeteren van het leven op Zuid, onder meer door het verbeteren van de woonomgeving en het Children's Zones. Ten aanzien van de kwaliteit van de openbare ruimte richt het NPRZ zich op een groene en kindvriendelijke openbare ruimte, omdat dit essentieel is voor een aantrekkelijk woonmilieu en niet alleen zorgt voor een goed woonklimaat, maar nodigt ook uit om te ontmoeten en bewegen.
Vergroeningsopgave	Kwalitatief groen voor aantrekkelijke woonomgevingen.
Wateropgave	Waterberging combineren met spel en sport in de wijk.

Lekker fit! (2 tot 14 jr.)	Om een gezond en fit kind en uiteindelijk gezonde en fitte volwassene te zijn of te worden is het van belang om van jongs af aan gezonde gewoonten op te bouwen. Ouders, verzorgers en maatschappelijke partners zorgen dat meer kinderen een Lekker Fitte basis krijgen: • Dat een gezond gewicht het uitgangspunt is • Dat de jeugd een actieve leefstijl heeft • Dat de jeugd een gezond voedingspatroon heeft Bewust van het belang spel, sport en bewegen voor de jeugd.
Gezond gewicht	Preventie- en zorgpartners (in een gebied) maken samenwerkingsafspraken om mensen met overgewicht goed te ondersteunen en te begeleiden. Bewustzijn van het belang van spel, sport en bewegen voor de jeugd hoort hierbij, maar hier draait het ook vooral om de onderliggende oorzaken (zoals de opvoedsituatie).
Langer thuis	Aandacht voor verblijf en toegankelijkheid in de openbare ruimte en senioren doelgroep.
Eenzaamheid	Aandacht voor verblijf en toegankelijkheid in de openbare ruimte en senioren doelgroep.
Sterke Schouders – Sterke stad	Aandacht voor kwaliteit in de wijken en voor activiteiten als spel, sport, bewegen, en ontmoeten (hoogopgeleiden).
Children's Zone	In de zone werkt iedereen aan dezelfde ambitieuze belofte aan de kinderen tussen 0 en 18 jaar die daar opgroeien: Wij stomen je klaar voor een succesvolle toekomst. Dat is een baan of vervolgopleiding die je aankunt en die bij je past. Aandacht voor spel, sport mogelijkheden in de openbare ruimte, veilige en verblijf mogelijkheden in de wijk (schoolkinderen).
Beleidsregel sport-initiatieven	De beleidsregel sportinitiatieven is het Rotterdamse subsidiebeleid voor sport- en beweeg-activiteiten. De beleidsnota Sportinitiatieven omvat: • De inzet van de voormalige deelgemeenten op sportprogrammering; • De stedelijke inzet op ouderensport; • De inzet op de Krajicek playgrounds en Cruijff courts; • Het maatschappelijk verantwoord ondernemen bij de betaalde voetbalorganisaties. De regeling geldt ook voor gemeentelijke initiatieven. Voorwaarde voor subsidieverlening is afstemming met Sportregie (afstemming via de sporttafels in de wijken waar alle sport- en beweegaanbieders zo mogelijk zijn vertegenwoordigd), zodat de programmering/activiteit past bij de behoefte in een buurt.
Beleid in ontwikkeling:	
Uitvoering Omgevingswet en Omgevingsvisie	Integrale aanpak, meer participatie van burgers en bedrijven, meer lokale afwegingsruimte en eenvoudigere procedures. Gezond, veilig, duurzaam en maatwerk.
Sportnota 2017+: Sport beweegt Rotterdam	Een van de vier pijlers van de Sportnota 2017+ is: • “De stad nodigt uit tot bewegen en sport”; • In de Sportnota 2017+ wordt aangegeven dat sport en bewegen begint bij de voordeur; • In de wijken zijn er in 2030 voldoende en op de vraag ingerichte sport- spel- en beweeg-faciliteiten; • De Integrale visie Kom op naar Buiten! biedt het kader voor deze wijkgerichte invulling van de openbare ruimte. Sportregie van S&C zorgt voor afstemming van programmering van sportveldjes in de wijken, zodat er een op de vraag gericht aanbod is voor verschillende doelgroepen. NB: de nieuwe sportnota wordt momenteel opgesteld. Teksten onder voorbehoud van vaststelling door college en raad van de definitieve teksten.
Beleidsregel speeltuinen	Subsidie mogelijkheden en kansen voor speeltuinen in de stad. Vanaf 2018 krijgen alle speeltuinen in Rotterdam te maken met een stedelijk kader. Voorheen bepaalde elke deelgemeente afzonderlijk het speeltuinenbeleid. We willen met het stedelijk kader het belang van speeltuinen onderstrepen. Ze bieden een veilige en uitdagende speelomgeving in een woonomgeving waar zomaar buitenspelen vaak niet kan; ze bevorderen de sociale cohesie, er worden activiteiten georganiseerd en veel speeltuinen

vervullen een maatschappelijke functie. Bijna alle Rotterdamse speeltuinen zijn verenigingen gedragen door vrijwilligers en met extra toezicht worden zo ruim mogelijke openingstijden gerealiseerd.

Nota Publieke
gezondheid

Stimuleren van bewegen en ontmoeten in de woonomgeving. Gebruik van rustige, veilige, groene plekken in de stad en wijk.



